

Nr 285.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående prisutjämningsavgifter m. m.; given Stockholms slott den 9 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler statsrådet Ericsson fråga om förlängning av bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgifter jämte vissa andra i samband därmed stående spörsmål.

I. Inledning.

I skrivelse den 23 maj 1945 (nr 287) bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att, med iakttagande av vad som anförts i propositionen nr 255/1945 samt i bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 41, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövades föreligga, meddela föreskrifter

Bihang till riksdagens protokoll 1947. 1 saml. Nr 285.

om uttagande för tiden till och med den 30 juni 1946 av prisutjämningsavgift. Med stöd av riksdagens bemyndigande utfärdade Kungl. Maj:t den 25 maj 1945 (nr 256) förordning angående prisutjämningsavgift. I denna stadgas bland annat, att Kungl. Maj:t må, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, förordna, att viss avgift (prisutjämningsavgift) skall erläggas för vara, som utföres ur riket (1 §), att prisutjämningsavgift utgår enligt grunder och med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer (2 §) samt att medel som inflyta genom uttagande av prisutjämningsavgift skola fonderas och användas enligt vad särskilt stadgas (3 §). Förordningen innehåller i övrigt föreskrifter om debitering, uppbörd och redovisning av prisutjämningsavgifter samt vissa straff- och processrättsliga stadganden.

På därom i propositionen nr 237 framställt förslag lämnade 1946 års riksdag genom skrivelse den 7 juni 1946 (nr 305) Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande att för tiden till och med den 30 juni 1947 meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift. Genom förordning den 14 juni 1946 (nr 282) förlängdes giltighetstiden för förordningen angående prisutjämningsavgift för tiden till och med den 30 juni 1947, varvid jämväl vissa smärre ändringar i förordningen vidtogos.

II. Prisutjämningsavgifter och andra regleringsåtgärder beträffande trävaror och andra skogsindustriella produkter.

Prisutjämningsavgift har hittills uttagits endast beträffande vissa sågade och hyvlade trävaror samt beträffande props. Innan jag närmare ingår på de bestämmelser, som i sådant hänseende utfärdats, anser jag mig böra något beröra produktions- och konsumtionsförhållandena beträffande vissa slag av trävaror. Sedermera kommer jag att lämna redogörelser om förhållandena i fråga om pappersmassa, papp och papper, beträffande vilka varor uttagande av prisutjämningsavgift jämväl varit under övervägande. Den följande framställningen grundar sig i huvudsak på en av *bränslekommissionen* i skrivelse den 27 februari 1947 framlagd utredning rörande hithörande förhållanden, vilken sedermera i vissa hänseenden kompletterats genom en den 14 april 1947 dagtecknad, inom bränslekommissionen upprättad promemoria angående produktionen av bilade, sågade och hyvlade trävaror (inkl. bjälkar, sparrar och sliprar) av furu och gran år 1946 och 1947.

A. Trävaror.

Enligt bränslekommissionens utredning har produktionen av *sågtimmer* (inklusive *plywoodtimmer* och *sliperämnen*, *mastträ* och *spiror*) av *furu* eller *gran* utgjort, under åren 1936—1939 i medeltal 11 061 000 m³ fast mått per år, under åren 1940—1944 i medeltal 8 394 000 m³ fast mått per år och under år 1945 7 776 000 m³ fast mått. I nyss omnämnda promemoria har

timmerfångsten för avverkningsåret 1945/46 angivits till 357 500 000 engelska kubikfot, motsvarande cirka 10 128 000 m³ fast mått. Enligt en i samma promemoria verkställd prognos — grundad på en per den 1 januari 1947 av bränslekommissionen utförd inventering — utgjorde ingående lager av timmer den 1 januari 1947 91 000 000 engelska kubikfot motsvarande cirka 2 580 000 m³ fast mått. Timmerfångsten under avverkningsåret 1946/47 har enligt samma prognos beräknats till 338 000 000 engelska kubikfot (= cirka 9 575 000 m³ fast mått). Det utgående lagret den 31 december 1947 har uppskattats till samma storlek som det ingående lagret. Sedan avdrag gjorts för viss kvantitet fanér- och plywoodtimmer (2 000 000 engelska kubikfot = cirka 57 000 m³ fast mått), anger kommissionen såsom disponibel för produktion av bilade, sågade och hyvlade trävaror en kvantitet av 336 000 000 engelska kubikfot, motsvarande cirka 9 518 000 m³ fast mått. Import och export av sågtimmer av furu och gran har varit förhållandevis obetydlig.

Den inhemska konsumtionen av sågtimmer sker huvudsakligen i form av framställning av sågade och hyvlade trävaror, vilka skola behandlas i det följande.

Produktionen av *telegraf-, telefon- och kraftledningsstolpar samt pålar av furu eller gran* har utgjort under åren 1936—1939 i medeltal 227 000 m³ fast mått per år, under åren 1940—1944 i medeltal 222 000 m³ fast mått per år samt under år 1945 217 000 m³ fast mått. Någon import har icke förekommit under samma år. Exporten, som under åren 1936—1939 i medeltal omfattat cirka 28 000 m³ fast mått per år och under åren 1940—1944 i medeltal 22 000 m³ fast mått per år, har under år 1946 stigit till cirka 70 000 m³ fast mått. För år 1947 beräknas exporten till 65 000 à 70 000 m³ fast mått. Den inhemska konsumtionen har uppgått till omkring 200 000 m³ fast mått årligen och samma kvantitet beräknas för år 1947. En produktion under året av 265 000 à 270 000 m³ fast mått är därför enligt kommissionen erforderlig under året.

Vad angår produktionen av *gruvstolpar (pitprops) av furu eller gran* har denna enligt kommissionens utredning utgjort under åren 1936—1939 i medeltal 205 000 m³ fast mått per år, under åren 1940—1944 i medeltal 44 000 m³ fast mått per år och under år 1945 70 000 m³ fast mått. Huvuddelen av förkrigskvantiteten exporterades men under krigsåren (från och med år 1941) var exporten ringa eller obefintlig. Den inhemska konsumtionen, som väsentligen motsvarar Höganäsbolagets behov, uppgick under förkrigstiden (1936—1939) till i genomsnitt 13 000 m³ fast mått per år, men steg under krigsåren (1940—1944) till i medeltal 20 000 m³ fast mått per år. Beträffande förhållandet under de senaste åren och under år 1947 anför kommissionen:

Under år 1945 vidtogos åtgärder för en ökad produktion av props för att kunna möla väntade önskemål från utlandet om stora exportleveranser. Man avsåg därvid dessutom att begagna denna vara som bytesmedel för att

erhålla fossila bränslen. Under år 1946 lämnades tillstånd för uppköp av props till en sammanlagd kvantitet om 500 000 m³ t.¹ Av denna kvantitet kvarstå för närvarande odisponerade 92 000 m³ t., varav 70 000 m³ t. utgöres av en leverans, som tidigare avsetts för Belgien men numera annullerats. För disposition under år 1947 finnas vidare från Finland inköpta men ännu ej avhämtade 18 000 m³ t. Ytterligare må nämnas, att vid förhandlingar i Helsingfors den 3 juni 1946 mellan svenska delegerade samt representanter för finska folkförsörjningsministeriet finska vederbörande — under förutsättning av godkännande av respektive länders regeringar — erbjödo leverans av 100 000 m³ t. vid första öppna vatten år 1947.

Inom European Coal Organisation har man enligt ett protokoll från oktober 1946 utgått ifrån att Sverige under år 1947 skulle kunna leverera 250 000 m³ f.² props samt rekommenderat Belgien, Holland och Storbritannien att förhandla med Sverige om leveranser av respektive 45 000, 55 000 och 150 000 m³ f. Sverige har numera utfäst sig att till Holland leverera 50 000 m³ f. i enlighet med därifrån framställda önskemål. Från belgisk sida ha vid nyligen avslutade förhandlingar icke framkommit några önskemål angående import av props, varför man utgått från att endast leveranserna till Storbritannien skulle få aktualitet. Det har ansetts att, ehuru framställning från brittiskt håll icke gjorts, man borde skapa en beredskap, så att de i E. C. O:s protokoll nämnda leveranserna till Storbritannien skulle kunna effektueras. Till disposition i form av lager jämte fasta köp i Finland stå som ovan nämnts 110 000 m³ t. Härjämte må framhållas, att E. C. O. helt nyligen rekommenderat Turkiet att i Sverige inköpa 40 000 m³ t. props och från turkisk sida har man hos enskilda svenska företag förhört sig angående eventuella leveransmöjligheter. Officiell turkisk framställning i ämnet föreligger emellertid ännu icke. I avvaktan härpå har kommissionen icke upptagit gjorda förfrågningar till behandling. Kommissionens strävan är att så mycket som möjligt begränsa propsexporten, och kommissionen anser därför, att — endast i den mån betydelsefulla handelspolitiska intressen så påkalla — ytterligare utfästelser böra lämnas utöver nu nämnda.

Produktionen av *pappersved av furu eller gran* (inklusive virke för tillverkning av wallboard, av lådämnena, av stav och av träull) har enligt bränslekommissionens utredning utgjort under åren 1936—1939 i medeltal 14 431 000 m³ fast mått per år, under åren 1940—1944 i medeltal 7 570 000 m³ fast mått per år och under år 1945 8 995 000 m³ fast mått. Importen och exporten av pappersved hava varit förhållandevis obetydliga. Produktionsuppgifterna ha sin huvudsakliga betydelse för beräkningen av produktionen av pappersmassa, vartill jag återkommer i det följande.

Produktionen av *bilade, sågade eller hyplade trävaror av furu eller gran* har enligt kommissionens utredning utgjort under åren 1936—1939 6 845 000 m³ fast mått per år och under åren 1940—1944 4 789 000 m³ fast mått per år. För år 1946 beräknas produktionen hava uppgått till 1 172 000 standards (= cirka 5 478 000 m³ fast mått) och för år 1947 beräknas produktionen till 1 120 000 standards (= cirka 5 235 000 m³ fast mått).

¹ = m³ travat mått.

² = m³ fast mått.

Importen av ifrågavarande varuslag utgjorde under åren 1936—1939 i medeltal omkring 78 000 m³ fast mått per år. Importen under krigsåren var så gott som obefintlig men uppgick under år 1946 till 32 000 standards (= cirka 150 000 m³ fast mått) och beräknas under år 1947 till 30 000 standards (= cirka 140 000 m³ fast mått).

Den inhemska konsumtionen av ifrågavarande trävaror uppgick under åren 1936—1939 till i medeltal 2 645 000 m³ fast mått per år och under åren 1940—1944 till i medeltal 2 718 000 m³ fast mått per år. För år 1946 beräknas den inhemska förbrukningen ha utgjort 683 000 standards (= cirka 3 191 000 m³ fast mått).

Exporten av nu omförmälda trävaror uppgick under åren 1936—1939 till i medeltal 3 725 000 m³ fast mått per år och under åren 1940—1944 till i medeltal 1 607 000 m³ fast mått per år. Under år 1946 ha exporterats cirka 457 000 standards (= cirka 2 135 000 m³ fast mått), däri inberäknat 26 500 standards monteringsfärdiga trähus.

Beträffande förhållandena under år 1947 anför bränslekommissionen i sin förut omnämnda promemoria av den 14 april 1947.

Det ingående lagret av sågade varor den 1/1 1947 uppgick till 644 000 stds. I denna kvantitet ingå cirka 44 000 stds till utlandet försålda men vid årsskiftet ej skeppade trävaror. Nettolagret utgjorde sålunda 600 000 stds. Enligt i samband med inventeringen lämnade uppgifter beräknas såg-timmerfångsten för hela riket under vintern 1946—1947 komma att uppgå till 336 miljoner engelska kubikfot. Denna fångst beräknas medgiva en års-tillverkning av 1 120 000 stds sågade trävaror av alla slag. Någon produktionsökning genom minskning av det ingående timmerlagret å 91 miljoner engelska kubikfot torde icke vara att påräkna. Däremot kan man räkna med en import från Finland av 30 000 stds sågade varor. Räknar man med ett utgående nettolager av sågade varor den 31/12 1947 av samma storleksordning som den 31/12 1946 eller 600 000 stds, skulle sålunda för försäljning år 1947 finnas tillgängligt 1 150 000 stds. Denna kvantitet beräknas kunna disponeras på följande sätt:

Förbrukning inom landet	700 000	stds
För export	450 000	»
	<hr/>	
	Summa	1 150 000 stds

Exportkvantiteten, 450 000 stds, föreslås att fördelas på olika varuslag enligt det följande:

Slipers (redan gjorda utfästelser) ..	7 500	stds
Sparrar	12 500	»
Sågade och hyvlade trävaror	360 000	»
Lådämnena (32 000 stds effektiva) ..	40 000	» (nominella)
Trähus och allmän reserv	30 000	»
	<hr/>	
	Summa	450 000 stds

I detta sammanhang torde böra lämnas en redogörelse beträffande gällande föreskrifter om beslag å samt regleringsåtgärder beträffande rundvirke samt sågade och hyvlade trävaror m. m.

Enligt kungörelse den 18 juli 1942 (nr 722) angående viss reglering av förvärv av skogsavverkningsrätt m. m. må förvärv av skogsavverkningsrätt mot vederlag ske endast efter därtill av statens bränslekommission eller å dess vägnar meddelat tillstånd, varvid föreskrifter må meddelas rörande de villkor, under vilka tillståndet må åtnjutas. Kungörelsen äger dock icke tillämpning i fråga om förvärv av skogsavverkningsrätt, som uteslutande avser att bereda förvärvaren tillgång till virke för användning vid uppförande eller reparation av byggnad eller stängsel å fastighet, som äges eller innehaves av honom eller vid tillverkning eller reparation av redskap avsedda för hans behov.

Jämlikt kungörelsen den 30 januari 1942 (nr 32 ändr. 1943:908) angående viss reglering av handeln med virke må virke, som avverkats men icke försågats eller på annat sätt förädlats, inköpas endast efter därtill av bränslekommissionen eller å dess vägnar meddelat tillstånd, varvid föreskrifter må meddelas rörande de villkor, under vilka tillståndet må tillgodonjutas. Bestämmelserna gälla dock icke beträffande stockar av gran med en diameter vid toppändan mätt inom bark, av minst 20 cm, eller beträffande stockar av furu med en diameter vid toppändan mätt på nyss angivet sätt, av minst 15 cm, ej heller i fråga om inköp av ved, som avses i kungörelsen den 17 december 1943 (nr 906) angående reglering av handeln med ved och träkol m. m., eller av grenved eller stubbved eller i fråga om inköp av virke för användning vid uppförande eller reparation av byggnad eller stängsel å fastighet, som äges eller nyttjas av köparen eller vid tillverkning eller reparation av redskap avsedda för köparens behov.

I nyssnämnda kungörelse den 17 december 1943 (nr 906) stadgas bland annat, att försäljning eller annan överlåtelse mot vederlag av ved — var till enligt kungörelsen hänföres jämväl massaved (pappersved) och props — må ske, förutom av vedproducent till person eller företag, som av bränslekommissionen erhållit auktorisation att uppköpa ved från producent (auktoriserad veduppköpare), endast mot särskilt av bränslekommissionen eller å dess vägnar utfärdat tillståndsbevis eller eljest i den ordning och under de villkor, som av kommissionen eller å dess vägnar bestämmas samt att kommissionen äger meddela föreskrifter om de villkor, under vilka veden må förvärvas eller nyttjas.

Genom kungörelse den 20 april 1945 (nr 138) har beslag lagts dels å alla klockan 12 natten mellan den 30 april och den 1 maj 1945 inom riket befintliga förråd av massaved (pappersved) och props, vilka tillhöra annan producent av sådant virke än staten eller tillhöra innehavare av tillståndsbevis att inköpa massaved eller props, dels ock all massaved och props, som efter nämnda tidpunkt för annans räkning än statens avverkas inom riket eller hit införes. Tillika stadgas, att om överlåtelse av massaved eller props sker till innehavare av tillståndsbevis, som nyss sagts, virket skall, även om det enligt kungörelsen blir fritt från beslaget eller vid överlåtelse icke är un-

der beslag, vara under beslag från det virket blivit inmätt eller märkt för den nye ägarens räkning eller eljest för hans räkning avskilt.

Genom kungörelse den 26 april 1946 (nr 156) angående beslag å vissa trävaror av furu och gran m. m. har beslag, i den mån så icke redan tidigare var fallet, lagts å *dels* oarbetade trävaror, av inhemsk furu eller gran i följande sortiment, nämligen timmer (sågtimmer, fanértimmer, plywood-timmer), mastträ, spiror, massaved (pappersved), props, pålar, stolpar, sli-perämnen och sågkubb, *dels ock* vissa i kungörelsen närmare angivna bilade, sågade eller hyvlade trävaror. Beslaget å oarbetade trävaror omfattar *dels* alla klockan 12 natten mellan den 30 april och den 1 maj 1946 inom riket befintliga, staten icke tillhöriga förråd av dylikt virke, dock endast om förrådet överstiger 25 m³ fast mått av samtliga ifrågavarande slag av virke tillsammansantagna, *dels* allt dylikt virke, som efter samma tidpunkt inom riket utvinnes av annan än staten, *dels ock* allt sådant virke, som efter sagda tidpunkt inom riket förvärvas eller hit införes av person eller företag — annan än staten — som yrkesmässigt idkar handel med eller bedriver förädling av virke av ifrågavarande slag. I fråga om bilade, sågade eller hyvlade trävaror omfattar beslaget *dels* alla vid nyssnämnda tidpunkt inom riket befintliga förråd av dylikt virke, vilka innehavas av person eller företag — annan än staten — som yrkesmässigt tillverkar virke av förevarande slag, dock endast om förrådet överstiger 25 m³ fast mått av samtliga dessa slag av virke tillsammansantagna, *dels ock* allt dylikt virke, som efter nämnda tidpunkt för annans räkning än statens tillverkas inom riket eller hit införes av person eller företag, som nyss nämnts. I kungörelsen stadgas vidare, att i den mån bränslekommissionen därom föreskriver yrkesmässig försäljning eller annan yrkesmässig överlåtelse av de i kungörelsen angivna slag av bilade, sågade eller hyvlade trävaror må ske endast mot särskilt av kommissionen eller å dess vägnar utfärdat tillståndsbevis (inköpslicens) eller eljest i den ordning och under de villkor kommissionen bestämmer.

Beträffande rätten att förfoga över varor, vilka enligt nu angivna författningar äro under beslag gäller enligt bränslekommissionens cirkulär den 26 april 1946, nr 448, att envar, som äger eller innehar beslagtaget virke utan hinder av beslaget äger förfoga över virket för förbrukning för eget husbehov, bearbeta detsamma samt försälja eller eljest överlåta detsamma. I sistnämnda hänseende skola dock vissa tidigare meddelade inskränkande bestämmelser alltjämt gälla. Vidare må enligt kommissionens cirkulär den 3 oktober 1946, nr 491, överlåtelse mot vederlag av massaved och timmer — med vissa undantag — ske endast till den som erhållit tillstånd till sådant förvärv av bränslekommissionen eller vederbörande kristidsstyrelse. I cirkuläret föreskrives vidare, *att* inköpt eller ur avverkningsrätt utvunnet timmer ej får utan bränslekommissionens tillstånd säljas till annan än träförädlingsverk *samt att* ur avverkningsrätt utvunnen massaved ej får säljas till annan än innehavare av tillståndsbevis för inköp av massaved inom det område,

varom fråga är. Cirkulärets bestämmelser gälla jämväl förvärv av avverkningsrätt, huvudsakligen avseende massaved och/eller timmer.

Beträffande de i 1946 års kungörelse omförmälda bearbetade trävarorna har bränslekommissionen i cirkuläret nr 448 angivit, att någon handelsreglering angående sådana varor med stöd av 1946 års kungörelse tillsvidare icke skulle genomföras. Härutinnan har dock genom cirkulär den 5 december 1946 (nr 488) gjorts den ändringen att yrkesmässig försäljning eller annan yrkesmässig överlåtelse av dylika varor genom grossist får ske endast under de prisvillkor, som priskontrollnämnden bestämmer.

Tidigare gällande normalpriser å rundvirke ha jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 14 juni 1946 upphävts från och med den 1 juli 1946. För bearbetade trävaror gälla däremot av priskontrollnämnden fastställda normalpriser, motsvarande i genomsnitt cirka 360 kronor per standard eller i runt tal 2 kronor per engelsk kubikfot.

Från skilda håll har begärts upphävande av normalpriserna på sågade och hyvlade trävaror av furu eller gran. Framställningar härom ha gjorts av Svenska trävaruexportföreningen, Sveriges trävaruhandlareföreningars riksförbund, Svenska trävaruagentföreningen, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Södra Sveriges trävaruexportförening, Svenska inlandssågverkens centralförening, Övre Norrlands sågverksägareföreningars centralförbund samt Nedre Norrlands och Bergslagens sågverksägareföreningars centralförbund. Sistnämnda fyra organisationer ha därjämte yrkat, att därest upphävande av normalpriserna icke skulle kunna komma i fråga, höjning av samma priser i vart fall måtte medgivas med i genomsnitt 50 öre för kubikfot samt att ersättning för klyvning, hyvling och beredning måtte höjas till dess verkliga kostnad eller med 100 procent. Vid förhandlingar med representanter för Svenska trävaruexportföreningen ha jämväl de yrkat hävande av ifrågakvarande normalpriser.

Priskontrollnämnden har i skrivelse den 26 april 1947 hemställt om höjning av priserna å sågade trävaror av furu eller gran med i genomsnitt 35 öre för kubikfot. I ett den 8 maj 1947 över priskontrollnämndens framställning avgivet utlåtande har bränslekommissionen biträtt detta yrkande.

Kungl. Maj:t har genom beslut denna dag bemyndigat priskontrollnämnden att höja normalpriserna å sågade och hyvlade trävaror av furu eller gran med i genomsnitt 20 öre för kubikfot.

Priskontrollnämnden har i sin nyssnämnda framställning jämväl begärt återinförande av normalpriser å rundvirke. Denna fråga har ännu icke blivit föremål för Kungl. Maj:ts avgörande.

Beträffande exporten av trävaror gäller kungörelsen den 21 mars 1941 (nr 168) angående allmänt exportförbud. Genom beslut den 24 maj 1946 föreskrev Kungl. Maj:t, att ärenden rörande export av oförädlat virke och trävaror skulle avgöras av statens handelskommission i samråd med statens bränslekommission. Genom beslut den 23 augusti 1946 förklarade Kungl.

Maj:t, att handelskommissionen, förutom beträffande de i kungörelsen den 26 april 1946, nr 156, angivna varorna, finge vid meddelande av licens för export av vissa skogsindustriella produkter, bl. a. rundvirke, fanérskivor, träfiberplattor, trämjöl, snickerier och trämanufaktur föreskriva villkor rörande det pris, som finge betingas för till export avsett varuparti. I cirkulär den 19 december 1946 (nr 511) ha bränslekommissionen och handelskommissionen meddelat närmare föreskrifter angående regleringen av exporten av vissa trävaror av furu och gran, innefattande närmast en sammanfattning av de principer som redan tidigare tillämpats i detta hänseende. Det angives här, att exportlicens som regel icke kan påräknas annat än till land, som i handelsavtal eller liknande form av svensk myndighet erhållit utfästelse att från Sverige få importera vederbörande varuslag, att formen för underhandlingar med utländska köpare eller representanter för sådana samt i förekommande fall det pris, till vilket varan må försäljas till utlandet, kommer att bestämmas av bränslekommissionen samt att uppkommande kvoteringsfrågor komma att handläggas av bränslekommissionen. I cirkulär den 17 februari 1947 (nr 516) ha utfärdats vissa särskilda bestämmelser rörande export av monteringsfärdiga trähus.

Genom beslut denna dag har Kungl. Maj:t föreskrivit, att vid meddelande av licens för export av sågade och hyvlade trävaror villkor icke skola meddelas rörande det pris, som må betingas för till export avsett varuparti.

I kungörelse den 25 maj 1945 (nr 257) har föreskrift meddelats om uttagande av prisutjämningsavgift vid utförsel ur riket av vissa i kungörelsen angivna sågade trävaror av inhemsk furu eller gran. Prisutjämningsavgiftens belopp utgjorde enligt kungörelsens ursprungliga lydelse 8 kronor 50 öre per m³ fast mått av utförd vara, men bestämdes genom kungörelse den 17 maj 1946 (nr 197) till 22 kronor 50 öre per m³ fast mått av dylik vara, för vilken exportlicens utfärdats den 25 maj 1946 eller därefter. Enligt kungörelsen äger statens handelskommission i samråd med statens priskontrollnämnd medgiva befrielse, helt eller delvis, från prisutjämningsavgift, där det med hänsyn till särskilda förhållanden finnes påkallat.

Efter det Sveriges riksbank meddelat beslut om vissa förändringar i växelkurserna för främmande valutor från och med den 13 juli 1946 anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 26 juli 1946 handelskommissionen att — vid prövning av begäran om nedsättning av prisutjämningsavgift till följd av kursförändringarna — iakttaga följande.

1. Grundar sig exporten på kontrakt, vilket tecknats efter den 12 juli 1946, och har kontraktet avslutats i annan valuta än svenska kronor med priset fastställt fob svensk hamn, bör nedsättning av prisutjämningsavgift medgivas med 14 kronor per m³ fast mått, dock endast i den mån exportören icke genom finansiella åtgärder tillförsäkrat sig förmånligare växelkurs för sin likvid än riksbankens efter kursförändringen gällande officiella notering för vederbörande valuta.

2. Grundar sig exporten på kontrakt, vilket tecknats efter den 12 juli 1946, och har kontraktet avslutats i svenska kronor med priset fastställt fob svensk hamn, bör nedsättning av prisutjämningsavgift medgivnas med 14 kronor per m^3 fast mått, varvid emellertid skall iakttagas, att exportlicens må utställas blott för varupartier, för vilka priserna understiga av statens bränslekommission i särskilda prislistor eller eljest fastställda, den 12 juli 1946 gällande exportpriser med belopp, motsvarande den av riksbanken verkställda växelkursförändringen.

3. Grundar sig exporten på kontrakt, vilket tecknats före den 13 juli 1946, bör nedsättning av prisutjämningsavgift meddelas endast i undantagsfall, där handelskommissionen, efter samråd med bränslekommissionen och pris-kontrollnämnden, finner särskilda skäl därtill föreligga.

Genom beslut den 30 augusti 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t handelskommissionen att, även om det i Kungl. Maj:ts beslut den 26 juli 1946 angivna villkoret för erhållande av exportlicens icke uppfyllts, medgiva dylik licens på grund av kontrakt, som tecknats vid sådan tidpunkt att exportören kunde antagas hava saknat kännedom om i Kungl. Maj:ts beslut meddelade föreskrifter, dock senast den 12 augusti 1946, under förutsättning att priset för varupartiet med 14 kronor per m^3 fast mått understege av bränslekommissionen i särskilda prislistor eller eljest fastställda, den 12 juli 1946 gällande exportpriser.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 september 1946 föreskrevet, att, då fråga vore om export som grundade sig på kontrakt, tecknat efter den 27 september 1946 — i stället för den i beslutet den 26 juli 1946 medgivna nedsättningen av prisutjämningsavgifter med 14 kronor för kubikmeter fast mått — under de i sagda beslut angivna förutsättningarna prisutjämningsavgifter skulle tillämpas, som för varje exportlicens beräknades efter det genomsnittliga bruttopriset, beräknat fob svensk hamn, per standard för de med licensökningen avsedda varorna i enlighet med vad som framginge av den å vidstående sida intagna tabellen (tabell 1).

Enligt en mellan statens bränslekommission och de av samma kommission auktoriserade uppköparna av props träffad överenskommelse, vilken godkänts av Kungl. Maj:t genom beslut den 8 mars 1946, utgår prisutjämningsavgift därjämte vid export av props, som producerats före den 1 juli 1946. Avgiften utgör vid ett exportpris — fob med avdrag av kontraktsenliga kostnader till agent för provision, delcredere och eventuellt diskonto — av 30 kronor per m^3 t. 1 krona 50 öre per m^3 t. Understiger exportpriset 30 kronor per m^3 t., minskas avgiften med det belopp, varmed priset understiger 30 kronor. Uppgår exportpriset till belopp överstigande 30 kronor men ej 33 kronor per m^3 t., skall prisutjämningsavgiften ökas med halva det belopp, varmed priset överstiger 30 kronor per m^3 t. Om exportpriset överstiger 33 kronor per m^3 t., skall beträffande överskjutande belopp särskild överenskommelse träffas.

Med skrivelse den 8 maj 1947 har bränslekommissionen till Kungl. Maj:t för godkännande överlämnat ett samma dag mellan kommissionen för Kungl.

Tabell 1.

Klass	Genomsnittligt pris per standard	Prisutjämningsavgift per kubikmeter fast mått
	Kronor	Kronor
1	intill 309: 99	12: 40
2	310 — 319: 99	12: 00
3	320 — 329: 99	11: 70
4	330 — 339: 99	11: 40
5	340 — 349: 99	11: 00
6	350 — 359: 99	10: 70
7	360 — 369: 99	10: 40
8	370 — 379: 99	10: 00
9	380 — 389: 99	9: 70
10	390 — 399: 99	9: 40
11	400 — 409: 99	9: 00
12	410 — 419: 99	8: 70
13	420 — 429: 99	8: 40
14	430 — 439: 99	8: 00
15	440 — 449: 99	7: 70
16	450 — 459: 99	7: 30
17	460 — 469: 99	7: 00
18	470 — 479: 99	6: 70
19	480 — 489: 99	6: 40
20	490 — 499: 99	6: 00
21	500 — 509: 99	5: 70
22	510 — 519: 99	5: 30
23	520 — 529: 99	5: 00
24	530 — 539: 99	4: 70
25	540 — 549: 99	4: 30
26	550 — 559: 99	4: 00
22	560 — 569: 99	3: 70
28	570 — 579: 99	3: 30
29	580 — 589: 99	3: 00
30	590 — 599: 99	2: 70
31	600 — 609: 99	2: 30
32	610 — 619: 99	2: 00
33	620 — 629: 99	1: 70
34	630 — 639: 99	1: 40
35	640 — 649: 99	1: 00
36	650 — 659: 99	0: 70
37	660 — 669: 99	0: 40
38	670 och därutöver	0: 00

Maj:t och kronan, å ena, samt Svenska trävaruexportföreningen, å andra sidan, ingånget avtal av i huvudsak följande innehåll: Exporten intill den 1 februari 1948 av sågade och hyvlade trävaror beräknas till 360 000 nominella standards och kvoterats så att 80 procent härav komma på föreningens medlemmar. Beträffande eventuell export utöver denna kvantitet bestämmer Kungl. Maj:t efter samråd med föreningen och andra intresserade parter. Föreningens medlemmar skola tillsammans under tiden den 1 februari 1947—den 1 februari 1948 på den svenska hemmamarknaden till priser,

som gälla för denna, ställa till förfogande en kvantitet, motsvarande minst 50 procent av vad som exporteras av medlemmarna. I denna kvantitet får inräknas dels medlemmarnas leveranser under nämnda tid till egna och anslutna företags träförädlingsverk av trävaror, som åtgå till förfärdigande av trähus och snickerier, som skola kvarbliva i landet, och dels medlemmarnas trävaruförbrukning under samma tid för egna byggnader och reparationer. Vad som sålunda får inräknas beräknas dock ej överstiga 30 procent av den totala kvantitet, som skall ställas till hemmamarknadens förfogande av föreningens medlemmar. — Föreningen förbinder sig att av sina medlemmar uppbära och till en särskild upprättad stiftelse, benämnd Stiftelsen trävaruindustriens konjunkturutjämningsfond, inleverera 100 kronor för varje nominell standard av den export, som intill den 1 februari 1948 kommer på föreningens medlemmar, dock endast för vad som säljes efter den 8 maj 1947. De inbetalade medlen skola kunna — efter beslut av stiftelsens styrelse, som består av ledamöterna och suppleanterna i trävaruexportföreningens verkställande utskott och två statliga ledamöter — disponeras för forsknings- och andra ändamål, som äro av samfällt intresse för trävaruindustrien. I övrigt skola de framdeles fördelas mellan föreningens medlemmar. Sådan fördelning kan med Kungl. Maj:ts medgivande äga rum, när ändrade konjunkturförhållanden därtill föranleda, men skall eljest ske med en tredjedel under januari 1951, en tredjedel under januari 1952 och återstoden under januari 1953. Fördelningen skall ske till medlemmar, som inbetalat avgifter och fullgjort sina förpliktelser enligt denna överenskommelse, samt stå i proportion till varje medlems totala tillverkning av trävaror av ifrågavarande slag, dock med möjlighet till viss jämkning. — Bränslekommissionen och föreningen kunna i samförstånd besluta, att annan än föreningen skall få ansluta sig till överenskommelsen och att därav föranledd jämkning i exportkvot och minimikvantitet för användning på hemmamarknaden skall ske.

Bränslekommissionens beslut rörande ifrågavarande avtal var emellertid icke enhälligt. Två av kommissionens ledamöter, herrar Carlsson och Severin, reserverade sig, den förre enär influtna avgifter enligt hans mening borde tillfalla den allmänna prisutjämningsfonden och den senare under följande motivering.

Det framförda förslaget gynnar i hög grad trävaruexportföreningens medlemmar framför andra företag i branschen. Den stora prisskillnad, som i nuvarande marknadsläge och med fria exportpriser kommer att råda mellan export- och normalpriserna och som exportörerna enligt förslaget skola få behålla, dels direkt och dels genom avsättningen till en egen konjunkturutjämningsfond, måste verka störande på den inhemska prisbildningen och medföra att de företag, som icke få deltaga i exporten, framdeles icke kunna konkurrera med exportföretagen vid inköp av sågtimmer.

Jag anser att större delen av prisspanningen borde såsom hittills ha eliminerats genom en avgift till en prisutjämningsfond, vars medel kunde användas i prisreglerande syfte eller till ändamål gemensamma för hela trä-

varuindustrien. Jämförelsen med cellulosaindustrien är icke tillämplig, då sågverksindustrien är mera heterogen än cellulosaindustrien och uppdelad i två skilda grupper, den ena huvudsakligen inriktad på export och den andra på hemmamarknaden.

Avtalet med trävaruexportföreningen lämnar icke garanti för att någon för den inhemska försörjningen avgörande kvantitet trävaror eller erforderliga dimensioner och kvaliteter ställas till hemmamarknadens förfogande, särskilt sedan föreningens ursprungligen tänkta dokumentationsplikt minskats genom att i densamma även få inräknas kvantiteter, som företagen använda för egen byggnadsverksamhet eller förbruka inom egen förädlingsindustri.

Enligt min mening kommer den föreslagna lösningen icke att sanera trävarumarknaden på ett sätt som i dagens situation skulle ha varit önskvärt.

Kungl. Maj:t har genom beslut denna dag godkänt överenskommelsen.

Kungl. Maj:t har ytterligare denna dag utfärdat ny kungörelse om prisutjämningsavgift å vissa trävaror. Kungörelsen avser samma varor som tidigare — alltså även sådana trävaror, som avses i överenskommelsen — samt dessutom ytterligare några sortiment, såsom hollandsändar, splitwood, laths och profilerade lister. Prisutjämningsavgiften är i kungörelsen bestämd till ett enhetligt belopp av 21 kronor 50 öre för m³ fast mått (motsvarande i stort sett 100 kronor för standard) för samtliga varor. Undantag gäller dock för profilerade lister, som tullbehandlas efter vikt. Avgiften har här bestämts till 4 kronor 25 öre för 100 kilogram. I kungörelsen stadgas, att prisutjämningsavgift ej skall uttagas beträffande varupartier, för vilket jämlikt av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse belopp motsvarande prisutjämningsavgiften skall avsättas i annan ordning.

Slutligen har Kungl. Maj:t denna dag föreskrivit, att prisutjämningsavgifter, vilka erlagts eller erläggas av annan än den, som är medlem av Svenska trävaruexportföreningen eller biträtt nyssnämnda överenskommelse mellan bränslekommissionen och föreningen, skola inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter bokföras särskilt för att disponeras enligt de grunder, Kungl. Maj:t komme att framdeles föreskriva.

B. Pappersmassa, papp och papper.

I sin förut omtalade framställning av den 27 februari 1947 har bränslekommissionen berört jämväl produktions- och konsumtionsförhållandena beträffande pappersmassa, papper och papp.

Pappersmassa utgöres dels av mekanisk massa dels av kemisk massa. *Mekanisk massa* tillverkas inom landet vid 50 sliperier, vilkas produktionskapacitet för närvarande torde utgöra cirka 810 000 ton. Genomsnittsproduktionen under förkrigsåren utgjorde cirka 700 000 ton. Under krigsåren utgjorde produktionen i medeltal cirka 215 000 ton, men den har efter kriget stigit så, att den under år 1946 utgjorde cirka 550 000 ton. 1947 års produktion beräknas av företagen till sammanlagt cirka 650 000 ton, motsva-

rande omkring 80 procent av produktionskapaciteten. Enligt ingångna rapporter rörande tillverkningen av mekanisk massa under januari och februari månader 1947 har dock berörda tillverkning, vilken för samma tid beräknats till omkring 111 000 ton, kommit att utgöra allenast omkring 92 000 ton. — Importen har under de senaste åren varit mycket obetydlig — under år 1946 cirka 500 ton. Den import, som kan komma till stånd under år 1947, torde under alla förhållanden bliva av så ringa storlek, att man kan bortse från densamma.

Konsumtionen inom landet utgjorde under år 1946 i runt tal 350 000 ton eller cirka 64 procent av produktionen under samma år och beräknas av Svenska pappersbruksföreningen under år 1947 till 403 500 ton eller cirka 63 procent av den beräknade produktionen under året. Av denna kvantitet torde största delen komma att tillverkas vid sliperier, som ägas av pappersbruken själva, medan återstoden 52 500 ton måste köpas från fristående sliperier.

Exporten av mekanisk massa uppgick under förkrigsåren till i medeltal cirka 318 000 ton. Efter att under krigsåren ha varit mycket obetydlig steg den under år 1946 till 265 000 ton. Till förfogande för export under år 1947 skulle med nyss angivna produktions- och konsumtionssiffror finnas cirka 246 500 ton, motsvarande ungefär 77 procent av förkrigsexporten och cirka 38 procent av den beräknade produktionen under 1947.

Kemisk massa tillverkas för närvarande vid 89 fabriker, varav sulfitecellulosa vid 58 och sulfatcellulosa vid 31 fabriker. Produktionskapaciteten vid dessa fabriker torde utgöra 1 700 000 ton sulfitmassa och 1 175 000 ton sulfatmassa. Produktionen under förkrigsåren kan i genomsnitt beräknas till 1 500 000 ton sulfitmassa och 1 000 000 ton sulfatmassa. Under kriget nedgick produktionen med i medeltal cirka 50 procent men steg därefter, så att den under år 1946 utgjorde cirka 1 250 000 ton sulfitmassa och 825 000 ton sulfatmassa. Produktionen under år 1947 har beräknats till 1 282 000 ton sulfitmassa och 909 000 ton sulfatmassa. Enligt ingångna rapporter rörande tillverkningen av kemisk massa under januari och februari månader 1947 har dock berörda tillverkning, som för samma tid beräknats till cirka 385 000 ton i verkligheten utgjort cirka 370 000 ton. Någon nämnvärd import av kemisk massa är icke att vänta.

Den inhemska förbrukningen av kemisk massa utgjordes år 1937 av cirka 340 000 ton sulfitecellulosa och cirka 267 000 ton sulfatcellulosa samt under år 1946 av cirka 369 000 ton sulfitecellulosa och cirka 298 000 ton sulfatcellulosa. För år 1947 kan behovet — med utgående från en pappersproduktion av cirka 990 000 ton — beräknas uppgå till 715 000 ton, varav pappersbruksföreningens medlemmar själva torde komma att framställa 510 000 ton.

Exporten av kemisk massa före kriget utgjorde i medeltal något mindre än 1 200 000 ton sulfit- och cirka 800 000 ton sulfatmassa. Under kriget

nedgick exporten till ungefär en tredjedel, men steg sedan åter, så att den år 1946 utgjorde sammanlagt cirka 1 539 000 ton. För år 1947 skulle man med utgångspunkt från den beräknade produktionen om sammanlagt 2 191 000 ton och under förutsättning av ett inhemskt behov av 715 000 ton med oförändrad lagerhållning kunna räkna med en export om 1 476 000 ton, varav 896 400 ton sulfitmassa och 579 600 ton sulfatmassa. Denna kvantitet utgör cirka $\frac{3}{4}$ av förkrigsexporten och ungefär $\frac{2}{3}$ av den för år 1947 beräknade produktionen.

Den svenska *pappersindustrin*, vilken så när som på tre mindre bruk är organiserad inom Svenska pappersbruksföreningen, kan för närvarande beräknas ha en årskapacitet av 1 070 000 à 1 090 000 ton. Under förkrigstiden nådde industrien sin högsta produktion år 1937 med 926 000 ton. Efter en nedgång i produktionen under kriget, skedde efter dess slut en snabb återhämtning, så att produktionen år 1946 totalt omfattade omkring 1 000 000 ton. För år 1947 borde pappersindustrin kunna nå upp till en produktion av cirka 1 050 000 ton, om industriens massaanskaffning icke stöter på hinder. Med hänsyn till vissa svårigheter vid leverans av pappersmassa torde man enligt bränslekommissionen böra uppskatta totaltillverkningen till ungefär 1 000 000 ton. Sedan avbränningar för exempelvis eget omslag m. m. samt för varor, som ej hinna levereras under året, avräknats men kvarliggande lager från år 1946 tillagts, kunna för leveranser under år 1947 antagas återstå cirka 990 000 ton, varav cirka 231 380 ton kraftpapper, 280 000 ton tidningspapper, 353 814 ton övrigt papper och 124 806 ton papp. — Importen under år 1947 kan beräknas till något tusental ton.

Beträffande den inhemska konsumtionen av papper anför bränslekommissionen:

Produktionens avsättning på hemmamarknad resp. exportmarknad har under kriget och därefter undergått en kraftig förskjutning. Man är för en undersökning av förhållandet mellan marknaderna hänvisad till den statistik, som föres av pappersbruksföreningen och som är grundad på uppgifter direkt från företagen. Av skilda orsaker överensstämma icke dessa leveransuppgifter med den av kommerskollegium förda tillverknings- och tullstatistiken. Med ledning av föreningens material, kompletterat med siffror för utom föreningen stående företag, kan uttalas, att för konsumtion inom landet under år 1937 levererades endast 269 000 ton men år 1946 530 500 ton, vilket innebär en ökning från cirka 30 procent till drygt 54 procent av totalleveranserna respektive år, medan samtidigt exporten nedgick från 632 000 ton till 443 500 ton. Den inhemska papperskonsumtionen har sålunda sedan år 1937 nära nog fördubblats (ökning 97 procent) medan exporten under samma tid nedgått med cirka 30 procent. Orsakerna till dessa förhållanden äro att finna på olika områden. Fördelningen på olika sorter har även undergått förändringar, vilket framgår av följande sammanställning.

Ökningen i hemmakonsumtionen är genomgående för alla sorter. Material för omslag och emballage (kraftpapper, särskilt säck- och spinnpapper, omslagspapper, papp) förbrukas sålunda numera i kvantiteter, som över-

Tabell 2.

Varugrupp	Produktion ton	Leveranser		Leveranser	
		inom landet ton	Export ton	inom landet %	Export %
<i>1937</i>					
Kraftpapper	212 112	29 015	182 794	13,7	86,3
Annat omslagspapper	156 581	33 218	114 370	22,5	77,5
Greaseproof	29 528	4 231	21 746	16,3	83,7
Tidningspapper	268 052	78 739	201 162	28,1	71,9
Papper övriga slag (inkl. finpapper)	132 266	81 272	41 261	66,3	33,7
Papp och kartong	127 461	42 525	70 667	37,6	62,4
Summa	926 000	269 000	632 000	29,9	70,1
<i>1946</i>					
Kraftpapper	231 840	91 380	129 842	41,1	58,9
Annat omslagspapper	135 375	54 438	72 778	41,3	58,7
Greaseproof	25 714	8 393	16 028	34,3	65,7
Tidningspapper	255 714	130 272	120 173	52	48
Papper övriga slag (inkl. finpapper)	200 308	149 001	39 638	76	24
Papp och kartong	159 049	97 016	60 541	60,8	39,2
Summa	1 008 000	530 500	443 500	45,5	54,5

stiga 242 000 ton mot cirka 105 000 ton år 1937. Här är först att märka, att annat material — trä, jute, hampa — i stigande skala ersätts med papper och papp, vartill importsvårigheterna för textilier under och efter kriget givetvis i hög grad bidragit. Förpackningstekniken liksom anspråken på bekväma och hygieniska former för hanterandet av allehanda varor i handeln ha i utomordentligt hög grad drivit upp kraven från hemmamarknadens sida och i denna tendens är huvudorsaken till stegringen i åtgången av dessa papperssorter och av papp inom landet att söka. En annan betydande post är tidnings- och journalpapper, där stegringen hos hemmakonsumtionen kan beräknas till cirka 65 000 ton. Nyttillkomna tidningar, fack- och föreningsblad samt veckotidningar, ökning i upplagorna och en med den goda konjunkturen sammanhängande, särdeles livaktig annonsering ha här varit de drivande faktorerna. Orsaken till den kraftiga ökningen av finpappersförbrukningen får till stor del sökas i det sedan år 1937 starkt ökade boktrycket.

Beträffande exporten uppger bränslekommissionen, att under åren 1936—1939 i medeltal per år exporterats i runt tal 508 500 ton hithörande varor. Medeltalet för samma export var under åren 1940—1944 194 210 ton per år. Under år 1945 utgjorde exporten 221 763 ton och under år 1946 443 500 ton. Vid en hemmaförbrukning under år 1947 av 530 000 ton skulle — med utgående från en total leveransmängd av 990 000 ton — för export återstå tillhoppa 460 000 ton. Sistnämnda kvantitet antages av kommissionen komma att fördela sig på 140 000 ton kraftpapper, 150 000 ton tidningspapper, 116 500 ton övrigt papper och 53 000 ton papp.

Bränslekommissionen anför vidare:

Den svenska konsumtionen per capita är väsentligt högre än vad som för närvarande är vanligt i andra länder. Den utgjorde år 1946 78 kg per in-

vånare, vilket innebär en stegring med 36 kg från år 1937, då den utgjorde 42 kg. Om handelspolitiska förhållanden eller valutaskäl tala för en ökning av exporten, kan detta inom ramen för en konstant produktion uppenbarligen endast åvägabringas genom minskning av hemmaförbrukningen. En sådan minskning kan icke väntas inträda av sig själv, så länge nuvarande starka efterfrågan inom landet blir bestående. Exportpriserna äro emellertid så fördelaktiga i jämförelse med hemmamarknadspriserna, att man genom en mera generös exportlicensgivning omedelbart kan dirigera så stora partier, som finnas önskvärda, från hemmamarknaden till exportmarknaden.

Den inhemska förbrukningen av pappersmassa är för närvarande icke underkastad någon reglering. Enligt avtal den 1 april 1947 mellan Svenska cellulosaforeningen och Svenska trämasseforeningen, å ena, samt Svenska pappersbruksforeningen, å andra sidan, ha dock sistnämnda foreningar förbundet sig tillse att vissa i avtalet bestämda kvantiteter pappersmassa skulle ställas till pappersbrukens förfogande för tillverkning av papper för det inhemska behovet till vissa i avtalet bestämda priser, vilka äro avsevärt lägre än exportpriserna.

Papp och papper jämte vissa därav tillverkade varor ha genom kungörelse den 14 mars 1947, nr 119, lagts under beslag. Detta omfattar *dels* alla sådana klockan 24 natten mellan den 1 och den 2 april 1947 inom riket förefintliga, staten icke tillhöriga förråd av ifrågavarande varuslag, vilka ägas eller innehavas av person eller företag, som yrkesmässigt tillverkar eller driver handel med eller i yrkesmässigt bedriven verksamhet använder dylika varor, *dels* alla varor av nämnda slag, vilka efter samma tidpunkt inom riket framställas av annan än staten, *dels ock* alla varor av samma slag, vilka efter sagda tidpunkt inom riket förvärvas av person eller företag — annan än staten — som yrkesmässigt tillverkar eller driver handel med eller i yrkesmässigt bedriven verksamhet använder sådana varor eller hit införas av person eller företag, som nu sagts. Enligt kungörelsen äger bränslekommissionen meddela föreskrifter om i vilken ordning och under vilka villkor beslagtagen vara må yrkesmässigt överlåtas eller användas i yrkesmässigt bedriven verksamhet. I anledning av beslaget ha närmare bestämmelser utfärdats i kommissionens cirkulär den 14 mars 1947, nr 532, innefattande bland annat även föreskrifter om handelsreglering av hithörande varor av följande innebörd:

1) Försäljningar för export omfattas ej av handelsregleringen. Sådana varor äro kvar under beslag till dess exportlicens utfärdats och varan lämnat riket.

2) Avtal om leveranser på hemmamarknaden till den som bedriver förädling av eller idkar handel med papp eller papper m. m. få ej träffas för längre tid än tre månader åt gången. Leveranserna under sådan period till en och samme köpare få ej uppgå till större kvantitet papp och papper m. m. tillsammantagna än som motsvarar en fjärdedel av den med visst procenttal reducerade årskvantitet, som förvärvaren förbrukat eller omsatt i sin rörelse år 1946. Det åligger köparen att till säljaren lämna uppgifter härom samt

att iakttaga, att han ej genom inköp från flera leverantörer skaffar sig större kvantitet än han sålunda är berättigad till.

3) Bränslekommissionen fastställer de procenttal, med vilka reduktion av 1946 års kvantiteter för olika köparekategorier och varuslag skola ske. Omprövning av dessa procenttal sker kvartalsvis. Efter framställning från Svenska pappersbruksföreningen, vederbörande sammanslutning av förbrukare eller enskilt företag kan kommissionen, om skäl därtill föreligga, medgiva undantag från eller göra generella ändringar i den fastställda fördelningen.

4) Envar som driver handel med papp eller papper m. m., skall vid försäljning till återförsäljare eller förbrukare iakttaga, att han så långt det är möjligt, fördelar för rörelsen tillgängliga kvantiteter på de olika kunderna under hänsynstagande till dessas tidigare inköp och nuvarande behov, såvida ej meddelade bestämmelser beträffande vissa köparekategorier eller vissa varuslag föranleda till annan fördelning.

Bränslekommissionen, som sedermera gjort vissa jämkningar i dessa föreskrifter, har vidare i cirkuläret medgivit, att innehavare av papp eller papper m. m., som är under beslag, får i andra hänseenden än nu sagts tillsvidare förfoga över varan oberoende av beslaget.

På framställning av bränslekommissionen har Kungl. Maj:t genom beslut den 14 mars 1947 bemyndigat kommissionen att träffa överenskommelse med pappersbruksföreningen angående leveranser av papper och papp på den svenska marknaden under år 1947 i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid kommissionens framställning fogat förslag. I detta förklaras innebörden av avtalet vara, att föreningsmedlemmarnas leveranser till köparna av papper och papp för konsumtion inom Sverige under året begränsas till sammanlagt cirka 465 000 ton. Det anges dock, att kommissionen eftersträvalde en minskning av konsumtionen inom landet till 440 000 ton samt avsåg att genom andra åtgärder än avtalet ytterligare reducera användningen av papper och papp. Medlemmarnas leveranser ha uppdelats på olika köparekategorier enligt sådana grunder, att inköpen reducerats med vissa procentsatser i jämförelse med år 1946. För kraftspinnpapper, toiletpapper och cellosavadd förutsattes dock ökning med vissa procent. Leveranserna skola enligt avtalsförslaget ske till priser, som icke överstiga gällande stoppriser. Föreningen åtager sig vidare enligt avtalet för egen och medlemmarnas räkning att sträva efter en sådan inriktning av produktionen och försäljningen, att enligt kommissionens bedömande försörjningsviktiga ändamål i första hand bli tillgodosedda. Föreningens och medlemmarnas verksamhet i nu berörda hänseende skola enligt avtalsförslaget avse *dels* att inom gränserna för handelsregleringen åstadkomma ur allmän synpunkt bästa möjliga fördelning av disponibla kvantiteter med beaktande av de enskilda parternas berättigade intressen, *dels* att föreslå kommissionen de ändringar i de handelsreglerande bestämmelserna, som vore erforderliga för att uppnå detta syfte, *dels* ock att på möjligt sätt söka påverka handeln i de led, som ej omfattades av handelsregleringen. Föreningen skall vidare verka för att medlemmarna

vid produktionen åstadkomma gramviktssänkningar, i den mån sådana befinnas lämpliga och möjliga att genomföra. Slutligen skall föreningen avgiva yttranden till handelskommissionen rörande exportlicensansökningar och förbinder sig att därvid taga vederbörlig hänsyn till huruvida vederbörande pappersbruks leveranser på den svenska marknaden ägt rum i enlighet med gällande föreskrifter och avtalet.

Samtliga nu ifrågakvarande varor äro underkastade exportreglering jämlikt kungörelsen om allmänt exportförbud. Beträffande förfarandet vid exportlicensers beviljande och härför gällande principer ha under år 1946 följande bestämmelser utfärdats.

Genom beslut den 24 maj 1946 föreskrev Kungl. Maj:t, att ärenden rörande export av bland annat pappersmassa, papp och papper skulle av handelskommissionen avgöras i samråd med bränslekommissionen samt att handelskommissionen, därest kommissionen vid sådant samråd funne sig icke kunna dela bränslekommissionens uppfattning, skulle underställa ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Samtidigt förklarade Kungl. Maj:t, att vid meddelande av licens för export av pappersmassa villkor finge föreskrivas rörande det pris, som finge betingas för till export avsett massaparti.

Sedan cellulosaaföreningen och trämasseföreningen uppmanat sina medlemmar att vid försäljning av pappersmassa icke överskrida vissa riktpriser, beslöt bränslekommissionen den 5 juni 1946 att vid bedömandet av ansökningar om licens för export av pappersmassa taga hänsyn till huruvida exportören fäst avseende vid berörda uppmaning.

Den 23 augusti 1946 förklarade Kungl. Maj:t att handelskommissionen finge vid meddelande av licens för export av bl. a. papp och papper föreskriva villkor rörande det pris, som finge betingas för till export avsett varuparti.

Genom beslut den 20 september 1946 föreskrev Kungl. Maj:t, med anledning bl. a. av de ändringar i växelkurserna för främmande valutor, som vidtagits från och med den 13 juli 1946, att vid prövning av ansökning om licens för export av pappersmassa, som grundade sig på kontrakt tecknade efter den 31 juli 1946, riktpriser skulle tillämpas, som med minst 5 procent, dock högst 15 kronor för ton, understege omförmälda riktpriser samt att vid prövning av ansökning om licens för export av papper, som grundade sig på kontrakt tecknat efter den 31 juli 1946, licens ej finge meddelas, med mindre exportpriset i svenskt mynt antingen med 5 procent eller ock med 25 kronor för ton understege det pris, till vilket export skulle ha medgivits, därest växelkurserna ej ändrats. Den 1 november 1946 ändrades emellertid detta beslut så tillvida, att såsom förutsättning för meddelande av licens för export av pappersmassa, papper och papp skulle — därest icke handelskommissionen efter samråd med priskontrollnämnden funne särskilda skäl till annat föranleda — gälla, att exportpriserna för pappersmassa, avseende leverans fritt ombord eller fritt banvagn vid tillverkarens fabrik, i svenskt mynt icke överstege omförmälda riktpriser samt att exportpriserna för papper och papp i

svenskt mynt icke överstege de svenska exportpriser som i allmänhet gällde för sådana varor den 12 juli 1946.

Genom beslut den 14 mars 1947 förklarade Kungl. Maj:t, att från och med den 1 april 1947 vid meddelande av licens för export av pappersmassa, papper och papp, villkor icke skulle föreskrivas rörande det pris, som finge betingas för till export avsett varuparti.

Den 1 april 1947 har mellan bränslekommissionen och Svenska cellulosa-föreningen träffats en överenskommelse angående vissa åtgärder med syfte att förhindra, att de höga exportpriser på pappersmassa, som för närvarande kunna erhållas på världsmarknaden, få oförmånlig inverkan på den inhemska prisnivån. Överenskommelsen innebär, att föreningen förbinder sig att av sina medlemmar uppbära och till en särskild, av cellulosa-föreningen upprättad stiftelse, benämnd stiftelsen Cellulosaindustriens konjunkturutjämningsfond, inleverera 50 kronor för varje ton under tiden till den 1 februari 1948 levererad kemisk massa. Undantag göres dock för *dels* vad som sålts före överenskommelsens underskrivande med tillämpning av priser, ej överstigande hittillsvarande riktpriiser, *dels* viskoscellulosa, som sålts eller säljes för framställning inom landet av viskosprodukter, *dels* ock vad som efter överenskommelsens underskrivande i övrigt säljes för att efter förädling användas på den svenska hemmamarknaden. Överenskommelsen kan biträdas jämväl av företag, som ej äro medlemmar av föreningen, vilka därigenom bliva fullt likställda med föreningens medlemmar i de avseenden, som avses med överenskommelsen. Beträffande fördelningen av influtna medel finnas i överenskommelsen bestämmelser i huvudsak motsvarande den, som enligt vad förut angivits gälla för stiftelsen Trävaruindustrins konjunkturutjämningsfond. Stiftelsens styrelse består enligt de för stiftelsen gällande stadgarna av ledamöterna i cellulosa-föreningens arbetsutskott jämte två av Kungl. Maj:t efter samråd med föreningen utsedda ledamöter.

Motsvarande överenskommelse beträffande mekanisk massa har den 1 april 1947 slutits jämväl mellan bränslekommissionen och Svenska trä-masseföreningen, varigenom bildats stiftelsen Trämasseindustriens konjunkturutjämningsfond. Avsättningen till denna fond är bestämd till 20 kronor för ton levererad massa. I övrigt gälla enligt denna överenskommelse i huvudsak samma bestämmelser som för cellulosa-industrien.

Samtidigt har mellan Svenska pappersbruksföreningen, å ena, samt cellulosa-föreningen respektive trämasseföreningen, å andra sidan, träffats avtal om leverans till de inhemska pappersbruken av 145 500 ton kemisk massa — varav 100 000 ton avsetts täcka pappersbrukens behov av massa för inlandsleveranser av papper och papp och 45 500 ton avsetts för pappersbrukens exportproduktion — samt 24 150 ton mekanisk massa — varav 17 500 ton avsetts för hemmamarknadens behov av papper och papp och 6 650 ton för pappersbrukens exportproduktion. För nämnda kvantiteter om 100 000 ton, respektive 17 500 ton massa äro överenskomna priser, som avsevärt

understiga dem, som beräknas kunna erhållas för den exporterade massan.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 18 april 1947 godkänt nyssnämnda av bränslekommissionen ingångna båda överenskommelser. Samtidigt har Kungl. Maj:t meddelat handelskommissionen föreskrift, att licens för export av kemisk massa må av kommissionen beviljas endast under förutsättning, att tillverkaren biträder överenskommelsen mellan bränslekommissionen och cellulosaaföreningen ävensom förbinder sig att fullgöra på honom belöpande andel — beräknad efter storleken av tillverkarens produktion av kemisk massa under år 1947 i förhållande till andra företags tillverkning av dylik massa — av den kvantitet pappersmassa, som enligt nyssberörda åvtal mellan pappersbruksföreningen och cellulosaaföreningen skall levereras till pappersbruken. Föreskrift av motsvarande innehåll har givits jämväl beträffande licens för export av mekanisk massa.

III. Prisutjämningsavgifternas användning.

Influtna prisutjämningsavgifter tillföras en inom statskontoret upprättad diversemedelsfond. Denna fond har enligt uppgift från statskontoret tillförts under budgetåret 1945/46 18 355 000 kronor och under budgetåret 1946/47 under tiden till och med den 10 april 1947 cirka 26 500 000 kronor. För olika ändamål ha disponerats sammanlagt 17 653 000 kronor, varför för närvarande skulle finnas omkring 27 200 000 kronor att disponera.

Beträffande dispositionen av prisutjämningsavgifterna angavs i propositionen nr 255/1945, att avgifterna icke borde inflyta till den allmänna budgeten utan fonderas för att användas för sådana gemensamma ändamål, som lämpligen borde tillgodoses av intäkter av detta slag. I vissa fall kunde det vara lämpligt, att avgifterna disponerades för prisreduktion på återuppbyggnadskrediter. I andra fall syntes en reduktion av vissa importpriser kunna ifrågakomma. I åter andra fall — exempelvis för träindustriens del — syntes i första hand böra övervägas att disponera medlen för allmänna åtgärder i syfte att bibehålla eller förkovra skogsnäringarnas produktionsförutsättningar.

I propositionen nr 237/1946 återupptogs frågan om disposition av prisutjämningsavgifterna. Beträffande de under budgetåret 1945/46 influtna avgifterna föreslogs här, att 11 miljoner kronor skulle avsättas till en fond för skogsforskningsändamål, 5 miljoner kronor till sociala ändamål i samband med skogsnäringen samt återstoden tillsvidare fonderas för att disponeras tillsammans med de medel, som komme att inflyta efter den 1 juli 1946. Beträffande sistnämnda medel anfördes, att några närmare riktlinjer för medlens användning för det dåvarande icke borde uppdragas utan att det borde vara tillräckligt att uttala, att medlen borde disponeras med beaktande av medlens ursprung och särskilda karaktär. En mera utformad plan för användningen borde underställas riksdagen. Hinder borde dock ej föreligga för Kungl. Maj:t att redan innan detta skett, om så skulle visa sig på-

kallat för att undvika en eljest ofrånkomlig höjning av priserna å sågade trävaror, använda en större eller mindre del av avgiftsmedlen för utbetalning av prisutjämningsbidrag å trävaror. Även för andra clearinganordningar av prispolitiskt angelägen natur borde medlen, om så prövades nödvändigt, kunna få komma till användning.

Riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag i förevarande hänseende dock med tillägg, att utöver angivna belopp erforderlig summa skulle ställas till förfogande för föreningen för växtförädling av skogsträd, motsvarande vad som erfordrades för täckning av vissa engångskostnader för nybyggnadsarbeten m. m. för en beräknad kostnad av 553 000 kronor.

Genom beslut den 14 juni 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av de medel, som under budgetåret 1945/46 influtit till diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter 11 000 000 kronor skulle avsättas till en fond för forskningsändamål samt 5 000 000 kronor reserveras för sociala ändamål, varvid de avsatta medlen skulle bokföras för sig och disponeras i enlighet med de bestämmelser Kungl. Maj:t framdeles ville meddela. Sedermera har Kungl. Maj:t dels genom beslut den 5 juli 1946 förordnat styrelse för fonden för forskningsändamål, dels ock genom beslut den 30 december 1946 fastställt grundstadgar för fonden, i stadgarna benämnd Fonden för skoglig forskning. Vidare har Kungl. Maj:t av de för sociala ändamål reserverade medlen genom beslut den 18 oktober 1946 tillerkänt sågverksindustriarbetarnas erkända arbetslöshetskassa ett bidrag av 1 500 000 kronor.

Föreningen för växtförädling av skogsträd har genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 november och den 20 december 1946 under vissa villkor tilldelats det av riksdagen godkända beloppet av 553 000 kronor för vissa engångskostnader för nybyggnadsarbeten m. m.

Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 juni 1946 — efter att hava godkänt ett mellan Finska sågverksägareföreningen och bränslekommissionen vid förhandlingar i Stockholm den 17—19 juni 1946 träffat avtal om försäljning från föreningen till kommissionen av 10 000 standards sågade trävaror — uppdragit åt statskontoret att, med anlitande av medel som under budgetåret 1946/47 inflyta till diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till kommissionen utbetala högst 1 050 000 kronor att av kommissionen användas för utbetalning av de belopp av 105 kronor för standard, som kommissionen jämlikt avtalet vore skyldig utgiva till Finlands bank.

Såsom framgår av propositionen nr 237/1946 förelågo vid tidpunkten för propositionens avlåtande framställningar om bidrag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter dels från Svenska sågverksindustriarbetareförbundets avdelning nr 165 Munksund, som hemställer om bidrag med 50 000 kronor för byggandet av en folkpark i Munksund, dels ock från Nederkalix kommun, som hemställt, att Kungl. Maj:t måtte medgiva aktiebolaget Statens skogsindustrier att för vissa allmänna ändamål inom kommunen, dispo-

nera ett belopp av intill 2 000 000 kronor. Dessa framställningar ha ännu icke slutbehandlats. En i propositionen omförd framställning från skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län om bidrag med 500 000 kronor för visst skogligt växtförädlingsarbete har överlämnats till styrelsen för fonden för skoglig forskning. Slutligen bör erinras därom att Norrlandskommittén i sitt den 11 oktober 1945 framlagda förslag rörande disposition av intäkterna av prisutjämningsavgifterna hemställt att vad som återstode av de under budgetåret 1945/46 influtna prisutjämningsavgifterna, sedan medel avsatts till forsknings- och sociala ändamål, skulle användas till återuppbyggnad av skogsbeståndet på vissa marker.

Följande framställningar rörande bidrag av ifrågavarande medel ha sedermera gjorts:

1. *Skogsstyrelsen* har i skrivelse den 2 oktober 1946 hemställt, att ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter skulle avsättas ett belopp av 15 000 000 kronor för återuppbyggnad av skogsbeståndet. Styrelsen framhåller här, att i betraktande av de stegrade anspråken på virke såsom råvara i förädlingsindustrien det med fog kunde hävdas, att skogsvårdsåtgärder för höjandet av virkesavkastningen vore ett utomordentligt viktigt — i själva verket fundamentalt — gemensamt intresse för hela skogsnäringen. Ett mycket omfattande behov av olika slags skogliga förbättringsarbeten föreläge. Exempelvis låge väldiga arealer för skogsbörd lämplig mark allttjämt kala eller vore bevuxna med synnerligen bristfälliga bestånd, som icke utnyttjade markens produktionsförmåga. Ur folkförsörjningssynpunkt vore av största betydelse att dessa marker snarast möjligt sattes i ett tillfredsställande produktivt skick. Härför krävdes skogsodlings- och andra återväxtfrämjande arbeten.

Skogsstyrelsen lämnar härefter en utförlig redogörelse för behovet av åtgärder på ifrågavarande område och orsakerna till de för närvarande rådande otillfredsställande förhållandena härutinnan. Härvid framhåller skogsstyrelsen bland annat, att reproduktionsskyldighet sedan länge varit föreskriven i skogsvårdslagen samt att sedan 1930 icke reproduktionspliktiga marker på enskilda skogar utom aktiebolags kunnat erhålla statsbidrag för skogsodling m. fl. åtgärder från statens skogsodlingsanslag. Därjämte hade under 1930-talet medel från anslaget till vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder funnits att tillgå för liknande ändamål. Slutligen hade sedan 1940 det norrländska skogsproduktionsanslaget haft viss betydelse. Beträffande möjligheterna att med stöd av skogsvårdslagen åstadkomma en förbättring på förevarande område anför skogsstyrelsen:

För det första måste hänsyn tagas till lagtextens formulering enligt vilken »sådana åtgärder skola vidtagas som äro erforderliga för att nöjaktig återväxt inom skälig tid efter avverkningen kommer att finnas å det avverkade området». Bestämmelsens tillämpning i praktiken sammanhänger med tolkningen av uttrycken »nöjaktig återväxt» och »skälig tid», vilken tolkning i sin tur är beroende av bland annat skogsvetenskapens ståndpunkt och tids-

uppfattningen. Vad som lagligen åvilar skogsägaren i fråga om åtgärder, som icke äro hänförliga till skogsodling i egentlig mening, blir växlande med den subjektiva bedömningen och kan ofta slutgiltigt avgöras först sedan efter lång tid ett misslyckande konstaterats. Härtill kommer en ingalunda oviktig synpunkt, nämligen, att när skäligen gått till ända utan att nöjaktig återväxt uppkommit, markens föryngringsvillighet i många fall torde ha nedgått i sådan grad, att föryngringskostnaderna i jämförelse med utgångslägets kunna bliva avsevärt stegrade, samtidigt som intäkterna från avverkningen länge sedan förbrukats. För det andra kan man icke bortse från det faktum, att de skogliga bristerna icke kunnat avhjälpas under den långa period skogsvårdslagen varit i tillämpning. Det må framhållas, att om det vid en eventuell lagrevision finnes lämpligt att skärpa kraven på åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd å vissa marker, detta icke synes genomförbart med mindre bidrag eller lån till föreskrivna åtgärder kunna utgå. Skärpta krav på reproduktionsåtgärder efter tidigare tyst godkännande kunna framstå såsom orimliga och oskäligt betungande.

Skogsstyrelsen fortsätter:

Åtgärder till förbättrande av skogsproduktionen måste enligt skogsstyrelsens mening snarast vidtagas i större omfattning än vad som för närvarande sker. Styrelsen har i det föregående även velat framhålla, att skogsägarna i viss utsträckning kunna ha verkställt åtgärder för erhållande av återväxt, vilka kunnat godtagas såsom ett uppfyllande av den lagliga skyldigheten utan att resultatet blivit fullgott. Under sådana förhållanden innebär enligt styrelsens mening ett understödjande i begränsad omfattning av kulturåtgärder på vissa kalmarker icke befrielse från reproduktionsplikt eller uppmjukning i princip av skogsvårdslagens bestämmelser. Det måste även ihågkommas, att de medel, som här ifrågasättas komma till användning, icke äro statsmedel i egentlig mening utan från skogsbruket och dess förädlingsapparat härstammande medel.

Behovet av åtgärder omspannar landets alla delar och skogsbruk i alla storleksgrader och av skilda ägaregrupper. Betydelsen av en restauration inskränker sig emellertid ej till enbart skogsägarna. Tvärtom har den direkt inflytande över hela den på skogsbruket baserade industrin jämte de befolkningsgrupper, som — skogsägare eller icke — ha befattning med någon del av produktionsförloppet alltifrån skogen till den förädlade varan. Det må särskilt framhållas, att för det stora antal arbetare, som här ha sin utkomst, det måste vara ovidkommande, inom vilka fastigheter skogsförbättringarna komma till stånd, blott de leda till sådana resultat allmänt sett, att försörjningsmöjligheterna inom skogsnäringen icke försämras. Detta förhållande jämte skogsnäringens rangplats i vårt näringsliv ger en klar uppfattning av det här ifrågavarande ändamålets allmännytt. Denna bör därför enligt styrelsens mening vara utgångspunkten vid utformande av bestämmelserna för understöd på sätt här avses. I princip torde sålunda bidrag kunna utgå till skogsbruk inom hela landet av alla ägarekategorier. I övrigt torde understödet geografiskt sett komma att fördelas främst efter det föredda behovet. Den nuvarande kännedomen härom torde böra kompletteras genom lokala inventeringar.

Beträffande de marker, som böra komma i fråga till understöd, vill skogsstyrelsen undantaga sådan mark eller åtgärd, till vilka enligt nu gällande bestämmelser statsbidrag kan utgå. Styrelsen vill betona vikten av att vad

här avses icke inkräktar på omfattningen av de i vanlig ordning genom statsbidrag understödda åtgärderna. Dessa äro i vad avser återväxtåtgärder begränsade till icke reproduktionspliktig mark. Nu ifrågavarande understöd avser i stället delar av den formellt reproduktionspliktiga mark, varest som förut anförts åtgärder icke rimligen kunna utkrävas. Arealen av sistnämnda mark kan för närvarande icke med säkerhet beräknas. Den nuvarande kal-ytan på enskilda skogar, som falla under lagens bestämmelser om reproduktionsplikt, torde som förut nämnts uppgå till ca 700 000 ha. Den del härav, för vilken enligt i första hand understöd till återväxtåtgärder kan tänkas utgå, torde kunna skattas till ca 350 000 ha. Skogsstyrelsen har därvid såsom formell kvalifikationsgräns förutsatt en åldersgräns så att kalmarker eller bristfälliga återväxter yngre än tio år i regel ej skulle kunna ifrågakomma till understöd. Emellertid torde en sådan enbart tidsbestämd gräns icke helt täcka den tidigare anförda skälighetsprincipen, då det gäller utväljandet av markerna i fråga. Bestämmelsen om minst 10 års ålder hos för-yngningsområdet må därför betraktas såsom en grundregel, från vilken skogs-vårdsstyrelsen må kunna medgiva vissa undantag, då särskilda skäl därtill äro. Såsom exempel kan bringas i erinran mindre vanliga svårigheter i om-råden med ogynnsamt klimat jämte speciella ödeläggelser av tidigare kul-turer genom viltskador eller dylikt.

Skogsstyrelsen framhåller vidare, att möjlighet att erhålla bidrag borde föreligga för alla skogsägarekategorier, samt föreslår generellt ett bidrag av 50 procent av den beräknade kostnaden för åtgärder utan avseende på värdet av inom området befintliga träd, som skulle avverkas. I övrigt borde bestä-melserna angående bidrag från statens skogsodlingsanslag i tillämpliga delar gälla. Bidrag borde utgå endast till egentliga återväxtåtgärder, såsom sådd, plantering, hyggesbränning, hyggesrensning och markberedning i huvudsak å områden av typerna 1 och 2 enligt reglerna för statens skogsodlingsanslag.

Skogsstyrelsen anför vidare:

Det kan övervägas, huruvida i vissa fall andra understödsformer lämpligen kunde finnas berättigade. Skogsstyrelsen vill framföra tanken på s. k. premiebidrag, vilket skulle kunna utgå till enskild skogsägare under förutsätt-ning, att han från det av honom bedrivna jord- och skogsbruket erhåller endast skälig utkomst och icke äger andra försörjningsmöjligheter. Han bör vidare ha visat intresse för skogsbrukets höjande, och det skall därjämte kunna antagas, att åtgärden, varill premiebidraget ifrågasättes, må framstå såsom med hänsyn till hans ekonomiska möjligheter betungande. Premiebi-draget skall utgå till iståndsättning av för-yngningsytor yngre än tio år före-trädesvis inom område med svåra för-yngningsförhållanden. Till en och samma skogsägare bör premiebidrag under ett år icke få lämnas till högre belopp än 200 kronor.

Beträffande verksamhetens omfattning framhåller styrelsen — efter upp-gift att arealen reproduktionspliktig kalmark och bristfälliga för-yngningsytor äldre än 10 år på enskilda skogar torde uppgå till cirka 350 000 ha — att styrelsen med hänsyn till den begränsade tillgången på lämplig personal, arbetskraft och skogsodlingsmateriel ville inskränka sig till en tioårsplan omfattande cirka 150 000 ha eller 15 000 ha per år räknat. Kostnaderna här-

för ha av styrelsen uppskattats till i runt tal 30 000 000 kronor, varför med 50-procentigt bidrag skulle erfordras 15 000 000 kronor. I beloppet har skogsstyrelsen inräknat utgifter för vissa andra ändamål än direkta bidrag såsom särskilda förvaltningsmedel för skogsvårdsstyrelsernas och möjligen för skogsstyrelsens räkning, inköp av traktorer med tillhörande aggregat för markberedning, utvidgning av och anskaffande av maskinutrustning till plantskolor, anskaffande av fröklängningsmaskiner, utbyggnad av fröhållare samt kursverksamhet för skogsodlingsförmän. Skogsstyrelsen framhåller i samband härmed, att anskaffandet av den materiella utrustningen ävensom de ökade möjligheterna för produktion av skogsodlingsmaterial jämte skolning av ytterligare förmän komme att ha sin stora betydelse för arbeten av liknande art såväl vid sidan av detta särskilda skogsodlingsprogram som även sedan detsamma genomförts. Vad traktorerna beträffade kunde dessa ha full sysselsättning vid vägarbete, betesanläggningar och dylikt på tider, då de ej toges i anspråk på kulturfälten.

Angående de närmare bestämmelserna i samband med bidragsverksamheten föreslår skogsstyrelsen, att förutom tillämpliga delar av kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag jämte cirkulär samma dag (nr 271) rörande kungörelsens tillämpning skulle gälla särskilda tillämpningsföreskrifter, som på förslag av skogsstyrelsen fastställdes av Kungl. Maj:t. Bidrag syntes böra beviljas av skogsstyrelsen efter av Kungl. Maj:t godkänd fördelningsplan. De för ändamålet reserverade medlen syntes kunna insättas på statsverkets checkräkning för skogsstyrelsens räkning. Redogörelse för medlens användning i huvudsak på sätt sker beträffande statsanslag till skogsvårdsåtgärder syntes böra intagas i skogsstyrelsens årsberättelse.

Över skogsstyrelsens framställning ha yttranden avgivits av statskontoret, domänstyrelsen, Norrlandskommittén, landsorganisationen, Skogsindustriernas samarbetsutskott, Sveriges skogsägareförbund, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund samt Norrlands skogsvårdsförbund.

I de flesta av dessa yttranden har skogsstyrelsens förslag tillstyrkts. *Norrlandskommittén* framhåller emellertid, att inom styrelsen påginge vissa undersökningar angående en omläggning av nuvarande system för bidragsgivning till skogsvårdsåtgärder, samt tillägger, att i den mån det reguljära bidragssystemet sålunda komme att omläggas, grunderna för utnyttjandet av de särskilda medel, som ställdes till förfogande av prisutjämningsavgifter, i erforderlig omfattning anpassades härefter. *Skogsindustriernas samarbetsutskott* betonar, att medlen icke finge användas till sådana skogliga återuppbyggnadsarbeten, som eljest skulle bestridas av statsmedel, samt finner den av skogsstyrelsen angivna begränsningen i fråga om medlens disponerande tillfyllest för tillgodoseendet av dessa synpunkter. Samarbetsutskottet finner däremot de skäl, som framförts för att medlen skulle kunna användas till premiebidrag, icke övertygande och avstyrker för den skull förslaget i denna

del. *Sveriges skogsägareförbund*, som även avstyrker premiebidragen, framhåller, att det vid bidragens fördelning finge anses skäligt, att Norrland i någon mån gynnades, då dels kostnaderna för anskaffande av återväxt därstädes proportionsvis vore mycket mer betungande än i de södra landsdelarna, dels ock prisutjämningsmedlen till tre fjärdedelar kommit just från Norrlandsskogarna. Sistnämnda önskemål framföres även av *Norrlands skogsårdsförbund*, som tillika säger sig vilja till sin anslutning till skogsstyrelsens framställning knyta det villkoret, att medlen komme att användas för sådana skogliga åtgärder, som vilade på av den skogsvetenskapliga forskningen lagd grund. *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* understryker särskilt lämpligheten av att premiebidrag i vissa fall skulle kunna utgå och framhåller, att just genom att bidrag kunde utgå såsom en premie till de skogsägare, som visat speciellt intresse för skog och skogsbrukets höjande, det verkade intresseväckande hos andra skogsägare på ett mera påtagligt sätt än det rena anslaget ur fonden i och för sig kunde göra.

Landsorganisationen tillstyrker ävenledes i princip, dock under framhållande av att det borde tillses, att de nya möjligheterna att erhålla statsbidrag för skogsodlingar icke medförde en ytterligare avslappning i utkrävandet av reproduktionsplikt i samband med nyss utförda eller kommande skogsavverkningar.

Emellertid tillägger landsorganisationen:

Frågan om disponerandet av de ifrågavarande fondmedlen bör emellertid också ses i ett vidare sammanhang än skogsstyrelsen gjort i sin framställning, vilken icke berört alternativa användningar av dessa medel. Oavsett de skogsodlingsåtgärder, som nu kunna vidtagas, kommer utvecklingen beträffande råvarutillgångarna att framtvinga en nedläggning av en del av de nu existerande skogsindustrieföretagen. Det förefaller rimligt att en del av de inkomster, som tillföras landet genom nuvarande höga trävaruexportpriser, begagnas för att på bästa sätt lösa de sociala problem, som kunna uppstå i samband med denna väntade utveckling. Man kan också peka på behovet av samlingslokaler och yrkesskolor samt sanering av bostadsbeståndet i vissa norrländska industriområden. Ett ändamål till vilket bidrag även bör komma i åtanke är den folkhögskola, som f. n. planeras i Norrbotten.

Så länge man icke har någon kännedom om hur stort belopp som totalt kommer att inflyta genom prisutjämningsavgifterna på exporterade trävaror och någon översikt ej heller skapats över de olika ändamål för vilka dessa medel skulle kunna fördelas, synes det lämpligast att icke redan nu binda större delen därav för bestämd användning utan reservera dem för en senare slutgiltig fördelning på skogsförbättringsåtgärder och sociala ändamål.

Domänstyrelsen vitsordar behovet av åtgärder för ifrågavarande ändamål men är tveksam om prisutjämningsavgifterna böra användas härtill. Styrelsen anför:

För egen del anser styrelsen starka skäl tala för att medel ur statens skogsodlingsanslag och norrländska skogsproduktionsanslaget få användas därtill, då dessa anslag utgå till synnerligen närliggande ändamål. Styrelsen får

erinra därom, att medel under ifrågavarande anslagstitlar hittills anvisats i långt mindre utsträckning än som ansetts behövt i de utredningar, som föregått tillkomsten av anslagen. Styrelsen vill även påpeka, hurusom skogsstyrelsen i förevarande framställning anfört, »att om det vid en eventuell lagrevision finnes lämpligt att skärpa kraven på åtgärder mot otillfredsställande skogstillstånd å vissa marker, detta icke synes genomförbart med mindre bidrag eller lån till föreskrivna åtgärder kunna utgå. Skärpta krav på reproduktionsåtgärder efter tidigare tyst godkännande kunna framstå såsom orimliga och oskäligt betungande». Till innebörden likartat uttalande av skogsstyrelsen återfinnes å sidan 189 i betänkande med förslag till skogsvårdslag (SOU 1946: 41). Härav anser sig styrelsen kunna draga den slutsatsen, att bidrag av andra allmänna medel än prisutjämningsavgifter förutsatts komma att utgå till just de ändamål, som nu avses. Det förtjänar måhända även nämnas, att — vad Norrland beträffar — som grund för norrländska skogsproduktionsanslaget förutsattes bildandet av skogsvårdsområden, främst i syfte att skapa betesfred å de marker, där systematiska restaureringsåtgärder skola vidtagas. Denna förutsättning för ett gynnsamt resultat av nu ifrågasatta åtgärder torde icke komma att föreligga. Styrelsen får även i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida icke odisponerade prisutjämningsavgifter, som tillkommit på grund av starkt stegrade exportpriser under en högkonjunktur med goda rotvärden å skog, lämpligen böra reserveras som stöd för skogsbruket under mindre gynnsamma konjunkturförhållanden.

Domänstyrelsen tillägger emellertid, att därest ur andra synpunkter än dem styrelsen andragit, statligt stöd för åtgärderna ansåges böra lämnas av intäkter av prisutjämningsavgifter, styrelsen i stort sett kunde ansluta sig till skogsstyrelsens förslag. Domänstyrelsen ifrågasätter dock lämpligheten av den av skogsstyrelsen framförda tanken på premiebidrag.

Slutligen anför domänstyrelsen:

De 15 000 000 kronor av inflytande prisutjämningsavgifter, som enligt förslaget skola disponeras som stöd för skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar, torde kunna anses härröra ur virke, vartill råvara avverkats å dylika skogar. Vad angår domänfondens skogar lärer uttagandet av prisutjämningsavgifter även beträffande dessa ha verkat sänkande på rotvärdet och därmed även på avsättningen av medel till domänverkets förnyelsefond. Därest intäkter av prisutjämningsavgifter prövas böra anlitas till föreslagna skogsvårdsåtgärder, finner styrelsen befogat, att av de intäkter av ifrågavarande slag, som beräknas härröra av virke från kronoskogarna, skäligt belopp tillgodoföres nämnda förnyelsefond.

2. *Styrelsen för skogshögskolan och statens skogsforskningsinstitut* har i skrivelse den 20 november 1946 gjort framställning om medel till utvidgad forskning vid statens skogsforskningsinstitut. Efter att ha påpekat behovet av att skogsmarker med otillfredsställande återväxt snabbt återförsättas i produktivt skick, framhåller styrelsen, att det torde allmänt erkännas, att stödet av skoglig forskning i fråga om dessa uppgifter icke kunde undvaras och att den pågående utvecklingen inom denna under senare tid aktualiserat en mångfald spörsmål med starka anknytningar till frågor av betydelse för det stundande restaureringsarbetet. För forskningen gällde att i nuvarande

situation sätta som sitt närmaste mål uppgiften att snarast möjligt söka komma fram till resultat, som kunde tjäna som vägledning vid återuppbyggnadsarbetet. Detta torde endast kunna möjliggöras genom att forskningen bedreves i avsevärd omfattning och forcerad takt.

Styrelsen framlägger hälften av en plan för ifrågavarande forskningsarbete under de närmaste fem åren. Planen omfattar *dels* studier av skogsträdens morfologiska typer, *dels* föryngringsstudier, *dels* proveniensstudier och *dels* studier av främmande trädslag samt jämväl förslag till anskaffning av viss instrumentutrustning. Efter utförlig redogörelse för förslaget innebär i dessa olika hänseenden framlägger styrelsen följande kostnadsberäkning:

I. <i>Studier av skogsträdens morfologiska typer.</i>		
Maskiner för borrhålmätning	25 000	
Analysarbeten och borrhålmätning	62 000	
Bearbetning av material från produktionsundersökning i orörd skog	100 000	
Experimentella typstudier	400 000	
Resistensundersökningar	100 000	687 000
II. <i>Föryngringsstudier.</i>		
Biologiska föryngringsstudier	205 000	
Tekniska föryngringsstudier	175 000	
Frö- och plantskoleundersökningar	115 000	
Studier över kemiska bekämpningsmedel	105 000	600 000
III. <i>Proveniensstudier</i>	310 000	310 000
IV. <i>Studier av främmande trädslag</i>	50 000	50 000
V. <i>Instrumentutrustning för undersökningar över skogsmarkens näringsförhållanden</i>	133 000	133 000
	Summa	1 780 000

Styrelsen uppger, att styrelsen för innevarande budgetår disponerade 50 000 kronor för ifrågavarande arbetsuppgifter och att under en femårsperiod detta anslag steg till 250 000 kronor. För utförande av det föreslagna forskningsprogrammet erfordrades därför ett extra anslag av 1 530 000 kronor eller 306 000 kronor årligen under fem år. Styrelsen fortsätter:

Med hänsyn till det skogligen restaureringsarbetets stora aktualitet anser styrelsen det vara synnerligen angeläget, att statens skogsforskningsinstitut beredes möjlighet att med all kraft och skyndsamhet angripa därmed sammanhängande forskningsuppgifter, vilka falla inom institutets verksamhetsområde. För att denna forskning snabbt skall komma i gång på bred front kräves emellertid en betydande insats från institutet av engångskaraktär, avseende forcerad bearbetning av redan insamlat observationsmaterial och anläggning av fasta försök ävensom innefattande anskaffning av erforderlig instrumentutrustning. En sådan insats är dock icke möjlig att företaga inom institutets nuvarande anslagsram utan härför fordras såsom framgår av styrelsens förut föreslagna arbetsplan ett särskilt engångsanslag av 1 530 000 kronor att förbrukas under en tidsperiod av omkring fem år.

På grund härav hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte av statsmedel eller, med hänsyn till föreliggande forskningsuppgifters aktualitet och medelsäskandets engångskaraktär, eventuellt av influtna prisutjämningsavgifter å trävaror anvisa ett belopp av 1 530 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Över framställningen ha yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket och styrelsen för fonden för skoglig forskning.

Statskontoret, som förklarar det undandraga sig statskontorets bedömande, huruvida verksamheten vid skogsforskningsinstitutet bör intensifieras på föreslaget sätt, framhåller, att om medel skulle anvisas för ändamålet, detta borde ske ur influtna prisutjämningsavgifter. Då särskilda medel på detta sätt kunde ställas till förfogande för forskningsverksamheten, förefölle det statskontoret icke lämpligt, att jämväl vissa i jämförelse med de sammanlagda kostnaderna förhållandevis små belopp alljämt användas för ändamålet under det årliga anslaget till särskilda undersökningar vid forskningsinstitutet. Detta anslag syntes därför i fortsättningen böra minskas med dessa belopp eller tillhopa 50 000 kronor. Icke heller *riksräkenskapsverket* ingår i saklig prövning av anslagsäskandena men förordar beträffande formen för medelsanvisningen, att medel anvisas ur prisutjämningsavgifterna. *Styrelsen för fonden för skoglig forskning* finner behovet av den ifrågasatta utvidgade forskningsverksamheten väl ådagalagt och understryker vikten av att denna snarast komme till stånd och bedreves med den skyndsamhet, som kunde befinnas möjlig och lämplig. Med hänsyn till den viktiga plats på institutets arbetsprogram, som ifrågavarande arbetsuppgifter torde komma att intaga och den betydelse, som forskningsprogrammet kunde beräknas få för institutets fortsatta verksamhet, borde enligt styrelsens mening kostnaderna bestridas av statsmedel i samma ordning som institutets verksamhet i övrigt. Om det icke skulle visa sig möjligt att under en nära framtid i denna ordning täcka ifrågavarande medelsbehov, torde det med hänsyn bland annat till kostnadernas engångskaraktär kunna ifrågasättas att bekosta verksamheten med influtna prisutjämningsavgifter. Då emellertid enligt grundstadgarna för fonden för skoglig forskning förutsattes, att fonden icke anlidades, då statsmedel beräknades kunna stå till förfogande i annan ordning samt ifrågavarande medelsanvisning skulle innebära ett anlitage av fondens kapital, syntes det styrelsen med hänsyn till verksamhetens art, att statsmedel borde ställas till förfogande i samma ordning som skedde till institutets verksamhet i övrigt. Skulle detta ej visa sig möjligt vid en nära liggande framtid, syntes influtna prisutjämningsavgifter kunna anlitas för verksamheten, varvid dock i första hand syntes böra ifrågakomma att för ändamålet anvisa ännu odisponerade medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

3. *Svenska skogsvårdsföreningen* har i skrivelse den 26 mars 1947 framställt begäran om bidrag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till en intensifierad upplysnings- och propagandaverksamhet för att öka förståelsen för skogsbruket och dess berättigade krav. Föreningen anför, att

föreningen, som ville utgöra ett allmänt forum i skogliga frågor, sökt fylla sina uppgifter bl. a. genom utgivande av tidskrifter (Skogsvårdsföreningens tidskrift och Skogen) och av populärt hållna broschyrer, genom utövande av annan förlagsverksamhet, varigenom skoglig litteratur kunnat tillhandahållas till billiga priser, ävensom genom anordnande av föredrag och diskussionsmöten samt exkursioner i studiesyfte till olika delar av landet och emellanåt till grannländerna. I nuvarande, med avseende å råvarubristen krisartade läge, då den starka efterfrågan på virke överträffade vad skogarna i närvarande stund presterade och man på många håll måste inrätta sig för en minskad varutillförsel på grund av att gamla hopsparade förråd uttömts, gällde det att med alla till hands stående medel mobilisera skogsbrukets produktionsmöjligheter och bringa dem till högsta utveckling. På grund härav hade anspråken på föreningen vuxit, och styrelsen hade också sedan någon tid sökt finna vägar särskilt för att effektivisera och främja föreningens upplysande och propagerande verksamhet. En plan för ifrågavarande ändamål har uppgjorts och underställts föreningen på allmänt möte. I det väsentliga innehåller densamma följande:

1) *Tidskrifterna*. Svenska Skogsvårdsföreningens Tidskrift bibehålles i huvudsak vid sin hittillsvarande karaktär och uppläggning. I mån av möjlighet bör i tidskriften Skogen ökat utrymme beredas åt såväl skogsbruk som andra grenar av skogsnäringen.

2) *Förlagsverksamheten*. Utgivande av minst fyra populära broschyrer om året anses önskvärt. En ny serie s. k. folkskrifter i skilda ämnen bör uppläggas. Skogliga läroböcker och annan skoglig litteratur förläggas i all den utsträckning som kan bli möjlig.

3) *Exkursioner*. Förutsättningarna för anordnande av flera exkursioner årligen liksom frågan om hållande av vinterexkursioner bör närmare övervägas. Eventuellt bör ordnas läns- eller distriktsexkursioner åtföljda av föredrag och diskussioner.

4) *Möten*. Utom årsmötet torde regelbundna höstmöten vara önskvärda. Mötena må kunna förläggas till andra orter än Stockholm.

5) *Skoglig pressinformation*. En pressservice i skogsfrågor bör startas och bedrivas, gående ut på att förse den allmänna tidningspressen *dels* med lättlästa samt upplysande artiklar avsedda för skogsägare, *dels* med material, som riktar sig till den stora allmänheten för att klarlägga skogsnäringens betydelse för folkhushållet m. m.

6) *Radio och film*. Samarbete bör etableras med Radiotjänst för möjliggörande av *dels* mera regelbundna utsändningar av anföranden i aktuella spörsmål för skogsägare, *dels* ock föredrag, avsedda såväl för fackmän och skogsägare som för den stora allmänheten. Föreningen bör stå till tjänst med ordnandet av program och anskaffande av föredragshållare. — Vidare bör föreningen verka för anskaffande av filmmanuskript i skogliga ämnen.

7) *Förbindelser med andra länders skogsbruk och skogsmän*. Föreningen bör främja kontakten och utbytet mellan svenskt och utländskt skogsbruk samt deras företrädare ävensom, genom sitt sekretariat för den Nordiska Skogsunionen, medverka (genom planläggning o. dyl.) vid genomförande av besök, studieresor m. m. såväl i Sverige som i utlandet.

8) *Bildarkiv*. I föreningens regi bör uppläggas ett skogligt bildarkiv efter

ett av styrelsen redan godkänt registrerings- och arkiveringssystem. Bildsamlingen skall utnyttjas som åskådningsmaterial i undervisnings- och upplysningsarbetet, vid nyhetsförmedling, propaganda m. m. Arkivet torde jämväl få kulturhistoriskt värde.

Föreningen fortsätter:

Därest skogsvårdsföreningen rent organisatoriskt skall kunna realisera ett så omfattande program som det ovan skisserade och därigenom i mycket betydande grad öka sin effektivitet, är det ofrånkomligen nödvändigt att en person med erforderlig kompetens heltidsanställes såsom verkställande direktör och sekreterare. Härjämte fordras en viss förstärkning av redaktions- och kanslipersonalen. Styrelsen utgår från att tidskriftsverksamheten skall bedrivas under medverkan av en särskild redaktionskommitté. Vad beträffar den upplysnings- och propagandaverksamhet, som avses äga rum i samarbete med tidningspressen, Radiotjänst m. fl., är avsikten att densamma skall planläggas och fortlöpande följas av en rådgivande nämnd. I nämnden torde böra ingå representanter för myndigheter, institutioner och viktigare organisationer på det skogliga området, lämpligen också en företrädare för jordbrukets upplysningsnämnd.

Föreningen framhåller ytterligare, att denna utvidgning av verksamheten skulle medföra en väsentlig ökning av föreningens omkostnader. Föreningens utgifter beräknades under en första femårsperiod till 314 000 kronor för år mot 194 300 kronor år 1946. Inkomsten beräknades till 214 000 kronor för år mot 189 200 kronor år 1946. Utgifterna skulle alltså i genomsnitt komma att överstiga inkomsterna med 100 000 kronor årligen. För hela perioden skulle erfordras 500 000 kronor. Efter denna övergångs- och organiseringsperiod torde balans kunna åstadkommas genom höjda inkomster av olika slag.

Föreningen anför vidare:

Vid övervägande av möjligheterna att tillföra föreningens budget ovan nämnda belopp av 500 000 kronor såsom engångsanslag för successivt genomförande under en 5-årsperiod av en intensifierad upplysnings- och propagandaverksamhet till fromma för landets skogsvård har styrelsen uppmärksammat de s. k. prisutjämningsavgifterna å vissa trävaror. Enligt styrelsens förmenande torde det kunna anses som synnerligen lämpligt att använda medel från förberörda prisutjämningsavgifter till den för skogsvårdsföreningen planerade vidgade upplysnings- och propagandaverksamheten. Ett sådant understödjande synes överensstämma med de av riksdagen förordade principerna för dessa avgifters användning. Skogsvårdsföreningens verksamhet berör nämligen alla skogsägare, större som mindre, inom hela vårt land och vill vara till gagn för skogsbruket i dess helhet. Verksamheten är avsedd att stimulera intresset för en ändamålsenlig skogsvård och vidga kunskapen i skogliga frågor. Den bör därför, rätt bedriven, kunna göra mycket god effekt till båtnad för en förbättrad virkesproduktion och en rationell virkeshushållning. Vidare må uppmärksammas, att förevarande verksamhet jämväl riktar sig till den stora allmänheten i syfte att bibringa denna ökad kännedom om skogliga förhållanden och om den viktiga roll skogsnäringen spelar för vårt lands utveckling i ekonomiskt och kulturellt hänseende.

På grund härav hemställer föreningen att ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter måtte till föreningen anvisas ett belopp av 500 000 kronor att användas i huvudsaklig överensstämmelse med angivna riktlinjer för en utvidgad verksamhet till det svenska skogsbrukets befrämjande.

I skrivelse den 9 april 1947 tillägger föreningen:

Föreningen har hittills varit och avser jämväl att framdeles vara inriktad på att, utan hänsynstagande till personliga uppfattningar i skilda frågor, föra tillsammans alla som ha intresse för svensk skogsvård och dess förkovran. Vid sina sammankomster och exkursioner ävensom i sina publikationer har föreningen i överensstämmelse härmed låtit ordet vara fritt och därigenom berett sina medlemmar och andra tillfälle till en obunden debatt i olika skogliga spörsmål. Svenska Skogsvårdsföreningen som sådan har emellertid alltid eftersträvat att iakttaga en strängt neutral ståndpunkt i angelägenheter av skogspolitisk natur och kommer givetvis att även framgent så göra. Föreningen anser det sålunda vara av synnerlig vikt att den i sina olika verksamhetsgrenar i dylika sammanhang framträder som ett helt opartiskt forum.

4. *Föreningen för växtförädling av skogsträd* har i skrivelse den 30 mars 1947 anhållit, att av ännu odisponerade medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter erhålla ett anslag på 290 000 kronor för uppförande av ny institutionsbyggnad och föreståndarebostad vid föreningens mellansvenska huvudfilial i Brunsberg i Värmland.

Efter erinran om 1946 års riksdags beslut att tillerkänna föreningen ett engångsanslag av 553 000 kronor för täckande av vissa engångskostnader för nybyggnadsarbeten m. m. anför föreningen:

I föreningens framställning rörande dispositionen av berörda engångsanslag finnes för nybyggnader vid föreningens mellansvenska huvudfilial vid Brunsberg i Värmland upptaget ett belopp av 88 000 kronor för assistent- och förmansbostad samt bänkgård och skugghall. Institutionslokaler samt bostadslägenheter för filialföreståndare och förste assistent förutsattes då i fortsättningen liksom tidigare inrymda i den av Billeruds Aktiebolag till föreningens disposition upplåtta herrgårdsbyggnaden vid Brunsberg. Sedan föreningen hösten 1945 ingick med sin första framställning angående föreningens ifrågakommande vid fördelningen och användandet av de genom prisutjämningsavgifterna från skogsindustrien ingående medlen, har emellertid frågan om lokalmöjligheterna i Brunsbergs herrgård kommit i ett helt nytt läge. Efter upprepade eldsvådetillbud vintern 1945—46 har herrgårdsbyggnaden av brandstodsnämnden och representanter för vederbörande brandförsäkringsbolag utdömts och en genomgripande ombyggnad av den gamla byggnaden eller nybyggnad av institution och tjänstemannabostäder är nu ofrånkomlig. Föreningens arbetsutskott har, efter under hösten med Billeruds Aktiebolag inledda förhandlingar, vid sitt senaste sammanträde den 26 november 1946 haft frågan under ingående behandling och därvid funnit nybyggnad av institution och tjänstemannabostäder vid Brunsberg vara den enda rationella lösningen, då Billeruds Aktiebolag förklarat sig berett att till föreningen som gåva upplåta för jämväl ifrågavarande nybyggnader erforderligt tomtområde. På grund av Brunsbergsherrgårdens belägenhet vore någon tomlavstyckning kring denna utesluten. Att vid en om-

byggnad av herrgården under sådana omständigheter i denna investera ett relativt betydande kapital kunde omöjligen förordas. Av företagen utredning angående kostnaderna för vid Brunsberg erforderliga nya byggnadsarbeten framgick, att ombyggnad av herrgården skulle draga en kostnad av 186 000 kronor, nybyggnader en kostnad av 290 000 kronor.

Fullgoda arbetsmöjligheter vid såväl huvudanstalt som filialer är för Föreningens för växtförädling av skogsträd fortsatta verksamhet ett grundvillkor. Växtförädlingsarbetets uppdelning på en huvudanstalt och ett efter landets olika klimatförhållanden avpassat antal filialstationer var från verksamhetens första början given. Under arbetenas gång har en till tvenne huvudfilialer i första hand knuten filialverksamhet befunnits vara den mest ändamålsenliga; en huvudfilial för Mellansverige och en för Norrland. Sedan 1942 har den mellansvenska filialen i Brunsberg varit i intensiv verksamhet under filialföreståndare Enar Anderssons energiska ledning. Trots omoderna institutionsförhållanden och otillfredsställande bostadsmöjligheter ha redan efter fem år värdefulla resultat av förädlingsarbetet här framgått. De av filialens föreståndare till föreningens årsberättelse årligen lämnade redogörelserna för filialens verksamhet och de av honom i särskilda Meddelanden från Föreningen för växtförädling av skogsträd (nr 31 och 37, bil. 1 och 2) framlagda resultaten av filialens verksamhet utvisa tydligt detta. Den mellansvenska filialens verksamhet har också av praktikens skogsmän mötts med det största förtroende. Ett tillgodoseende av filialens behov av lokaler och tjänstemannabostäder är förutsättningen för ett fortsatt framgångsrikt bedrivande av dess nationalekonomiskt betydelsefulla verksamhet.

Då herrgårdsbyggnaden vid Brunsberg, i vilken filialinstitutet jämte bostadslägenheter för filialföreståndare och förste assistent inrymts, nu på grund av bristande brandsäkerhet utdömts, måste erforderliga nybyggnadsarbeten därstädes omedelbart företagas. Om nybyggnader av institutionsbyggnad med bostadslägenheter för förste assistent och arbetare jämte tillbyggnad av arbetslokalerna i anslutning till förut befintliga växthus samt föreståndarebostad i enlighet med av arkitekt Wald. Granlund, Sollefteå, utförda ritningar till en beräknad sammanlagd kostnad av 290 000 kronor blevo utförda, kunde lokalfrågan för föreningens mellansvenska huvudfilial anses slutgiltigt löst. Då föreningen efter föregående fåfänga försök att från privat håll anskaffa medel för under senare år tillkommande nybyggnader sett sig nödsakad att jämväl för tillgodoseendet av senast framkomna byggnadsbehov ansöka om anslag av allmänna medel har föreningen i skrivelse den 11 januari innevarande år hos styrelsen för fonden för skoglig forskning gjort en med föreliggande liknande framställning, vilken framställning styrelsen av principiella skäl ansett sig ej kunna tillmötesgå, utan har sagda styrelse, under framhållande av, att den finner det angeläget för föreningens fortsatta verksamhet att erforderliga medel ställas till förfogande för ifrågasvarande byggnadsföretag, hänvisat föreningen att i första hand begära anslag för ändamålet av ännu odisponerade medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

5. *Statens bränslekommission* har i skrivelse den 2 april 1947 gjort framställning om godkännande av ett den 31 mars samma år med Finska sågverksägareföreningen träffat avtal om leverans av sågade trävaror från Finland till Sverige. I skrivelsen anföres bl. a. följande:

Under nuvarande förhållanden kunna sågade trävaror icke inköpas från Finland och försäljas på den svenska marknaden till gällande normalpriser utan förlust, och importen av virke för detta ändamål kan därför endast upprätthållas med hjälp av subvention från statens sida. Innevarande års svensk-finska handelsavtal upptager en kontingent av sågade trävaror från Finland till ett värde av 6 milj. kronor, motsvarande ungefär 12 000 stds. Ur försörjningssynpunkt torde det dock vara önskvärt att importen även under innevarande år kan upprätthållas i samma omfång som under år 1946. Det råder nämligen allttjämt stor brist på särskilt de kvinta- och utskottsbräder, som utgöra den huvudsakliga beståndsdelen av ifrågavarande import. Om importen av dessa varor bortfaller, kommer följden sannolikt att bli, att värdefullare svenskt virke i stället komme att tagas i anspråk för den inhemska konsumtionen, vilket eljest skulle ha kunnat exporteras.

Vid överläggningar i Stockholm den 31 mars med ombud för Finska Sägverksägareföreningen har träffats preliminär överenskommelse om import av sammanlagt 30 000—45 000 stds sågade trävaror från Finland till Sverige under år 1947. Av ifrågavarande kvantitet avses 5 000—10 000 stds att försäljas till större konsumenter såsom Limhamns Träindustri AB, Malmö, och andra, vilka tidigare importerat betydande mängder trävaror från Finland. Dessa varor förbrukas för tillverkning av lamellgolv och liknande varor, vilka — i varje fall delvis — äro avsedda för export från Sverige. Något bidrag för import av trävaror för dylikt ändamål kan icke anses befogat, och avtalet med sägverksägareföreningen förutser därför att närmare överenskommelse om priser etc. för denna del av avtalskvantiteten skall kunna träffas mellan presumtiva köpare och säljare direkt utan medverkan från myndigheternas sida. Resterande 25 000—35 000 stds äro avsedda för försäljning till trävaruhandlare och det förutsättes att denna import, i likhet med vad som skedde under år 1946, måste subventioneras med medel ur prisutjämningsfonden. Huru stort bidrag, som kommer att erfordras, kan icke närmare angivas, förrän priset vid export från Sverige till England och det pris importören skall få betala för de finska varorna bli kända. Om nuvarande bestämmelser angående handeln med trävaror på hemmamarknaden och vid export i princip bibehållas kommer prisbidraget att ungefär motsvara den prisutjämningsavgift, som kan komma att uttagas vid export. Enligt kommissionens uppfattning kan utbetalning av bidragen enklast ske direkt till importörerna efter viss dokumentation.

Sedan den 1 juli 1945 har Kungl. Maj:t haft riksdagens bemyndigande att *Föredraganden.* för stabilisering av den inhemska prisnivån uttaga prisutjämningsavgifter vid export av varor. Enligt de direktiv, som lämnats av riksdagen, få dylika avgifter uttagas endast i de fall, då exportpriserna skulle öva ett stegrande inflytande på den inhemska prisnivån, och blott med belopp, som äro nödvändiga för att nå det åsyftade resultatet. Prisutjämningsavgiften bör sålunda i princip motsvara skillnaden mellan å ena sidan exportpriset på varan och å andra sidan det inom landet gällande priset med tillägg för eventuella särskilda kostnader för exporten. Avgiften bör avpassas så, att exportföretagen icke komma i sämre läge än företag i jämförlig ställning på den inhemska marknaden. Avgifterna äro avsedda såsom en ren övergångsanordning och böra helt bortfalla, så snart spänningen mellan exportpri-

serna och hemmaprisnivån icke längre hotar att utlösa sådana prisstegringar inom landet, som kunna beräknas försvåra den allmänna prisstabiliseringen. Om möjligt bör man, när fråga om uttagande av prisutjämningsavgifter uppkommer, söka nå överenskommelse därom med vederbörande exportindustrier och tillgripa tvång allenast när så befinnes nödvändigt. Vid övervägande av lämpligheten att uttaga prisutjämningsavgifter böra i varje särskilt fall jämväl andra synpunkter än de rent prispolitiska, bl. a. handelspolitiska synpunkter, vinna beaktande, och systemet med prisutjämningsavgifter får icke försvåra eller fördröja en återgång till mera normala handelspolitiska metoder.

Bemyndigandet att uttaga prisutjämningsavgifter gäller för närvarande endast till innevarande budgetårs utgång.

Såsom framgår av vad jag i det föregående anfört ha prisutjämningsavgifter hittills uttagits endast beträffande vissa trävaror, dels enligt bestämmelserna i kungörelsen den 25 maj 1945, nr 257, dels — i vad rör props — enligt särskilt avtal med de auktoriserade uppköparna av props. Med hänsyn härtill finner jag det lämpligt att i detta sammanhang anföra några allmänna synpunkter på läget på trävarumarknaden och behovet av regleringsåtgärder på detta område. I anslutning härtill kommer jag även att beröra motsvarande förhållande beträffande pappersmassa och papper.

I den proposition om prisutjämningsavgifter (nr 237/1946), som avlämnades till 1946 års riksdag, berörde föredragande departementschefen för h å l l a n d e n a på trävarumarknaden och angav riktlinjerna för den reglering, som härvid befanns nödvändig. I stort sett inneburo dessa riktlinjer följande. Prisregleringen å sågtimmer av furu och gran m. m. samt i anslutning därtill meddelade föreskrifter angående upplåtelse av skogsavverkningsrätter skulle upphöra, medan normalpriserna å sågade och hyvlade varor skulle bestå och göras så effektiva som möjligt. Beslag skulle läggas, förutom å rundvirke av furu och gran, även å sågade och hyvlade trävaror samt med stöd därav viss marknadsreglering beträffande dessa varor genomföras. Regleringen borde handhavas av bränslekommissionen med biträde av kristidsstyrelsernas bränslekontor. Den sammanlagda kvantiteten av de trävaror av ifrågavarande slag, som under året finge exporteras, borde fastställas av Kungl. Maj:t. Det borde ankomma på bränslekommissionen under medverkan av representanter för industrien och handeln att fördela denna kvantitet på de olika sågverken. Export till visst land borde få ske först sedan under bränslekommissionens medverkan avtal träffats om den trävarukvantitet, som från Sverige finge exporteras till landet i fråga, samt om priser, leveransbestämmelser m. m.

De angivna grundlinjerna ha i stort sett följts i fortsättningen. Normalpriserna å sågtimmer upphävdes sålunda med utgången av juni 1946, och samtidigt upphävdes jämväl normalpriserna å massaveden. Produktionen av gagnvirke fick en gynnsammare utveckling än man vågat räkna med.

vilket bland annat haft till följd att exporten av trävaror, vilken från början beräknats till omkring 400 000 standards, under år 1946 kommit att uppgå till över 450 000 standards.

Tiden efter den 1 juli 1946 har karakteriserats av en stark uppgång i priserna på rotstående skog. Prisuppgången kan illustreras av följande av pris-kontrollnämnden lämnade siffror på medelpriserna per kubikmeter, som erhållits vid domänverkets försäljningar. Medan dessa priser år 1945 utgjorde 7 kronor 16 öre per m³ i Norrland—Dalarne och 16 kronor 90 öre i de södra distrikten, blev motsvarande medeltal under år 1946 13 kronor 8 öre i Norrland—Dalarne och 27 kronor 85 öre i de södra distrikten, innebärande alltså en ökning med 83 procent i Norrland—Dalarne och 71 procent i de södra distrikten. De hösten 1945 betalade priserna för stämplingsposter från enskilda skogar synas i genomsnitt ha legat betydligt över de priser, som domänverket åsatt sina poster, och ökningen från förra året har därför generellt taget icke varit så stor, som de anförda siffrorna visa. Å andra sidan synes prisökningen vid försäljning från enskilda skogar i Norrland ha varit större efter tiden för kronoskogsauktionerna, under det att i södra Sverige priserna efter hand fallit tillbaka.

Prisstegringen på rotstående skog har medfört en stark pressning på normalpriserna på sågade och hyvlade varor, och det uppgives att olovliga överskridanden av dessa priser i stor utsträckning förekommit, åtminstone beträffande vissa sortiment. Krav på ett hävande av prisregleringen på sågade och hyvlade varor ha från många håll framställts. Priskontrollnämnden har emellertid förklarat sig icke kunna tillstyrka en sådan åtgärd, då ett hävande av normalpriserna skulle komma att medföra betydande prisökningar, och prisregleringen måste skärpas å praktiskt taget hela trävarumarknaden. Priskontrollnämnden förordar i stället en höjning av normalpriserna med i genomsnitt 35 öre per kubikfot samt förordar i samband därmed återinförande av prisreglering för sågtimmer och massaved samt för skogsavverkningsrätter.

Utrikeshandeln har sedan föregående år undergått en väsentlig förskjutning. Denna karakteriseras av en starkt tilltagande passiv handelsbalans, vilken föranlett statsmakterna att vidtaga vittsyftande regleringsåtgärder. Detta förändrade läge har haft betydande inverkan även på trävarumarknaden. För ett år sedan framstod det som det väsentliga intresset att förhindra, att den stora internationella efterfrågan på trävaror skulle medföra en allvarlig knapphet på trävaror inom landet med därav följande starka påfrestningar på de inhemska priserna på dessa varor. Detta intresse står själfallet kvar, men härtill har kommit det i dagens situation ytterst skärpta behovet av att så mycket som möjligt öka landets export och därigenom till landet få in främmande valutor, främst pund och dollar. En avvägning från dessa olika synpunkter måste här äga rum.

Inom folkhushållningsdepartementet och bränslekommissionen ha under

den senaste tiden förts ingående förhandlingar med berörda parter, särskilt sågverksägarna, rörande hithörande frågor. Från sågverksägarna ha härunder framförts krav på helt frigivande av priserna på trävaror såväl vid försäljningar inom landet som på export och som följd därav jämväl slopande av prisutjämningsavgifterna. Jag har emellertid ansett mig endast i begränsad utsträckning kunna förorda ett tillmötesgående av dessa krav. Exportpriserna anser jag kunna helt frigivas. Däremot synes det ur många synpunkter angeläget, att någon väsentlig höjning av de inhemska priserna på trävaror icke kommer till stånd. Ett tillräckligt utbud av trävaror på den inhemska marknaden måste säkerställas. Den kvantitet, som får exporteras, måste begränsas och på ett skäligt sätt fördelas mellan trävaruexportörerna, vilka i sin tur måste förbinda sig att i viss utsträckning ställa trävaror av ifrågavarande slag till den inhemska konsumtionens förfogande. Dessutom måste — antingen genom uttagande av prisutjämningsavgift eller på annat liknande sätt — viss del av de för trävaruexporten inflytande likviderna steriliseras, för att på sådant sätt förhindra en alltför stark spänning mellan hemmamarknadspriserna och exportpriserna. Jämväl rent penningpolitiska synpunkter tala för en sådan sterilisering.

Med utgående från nu angivna synpunkter ha vissa åtgärder vidtagits. Genom beslut denna dag har Kungl. Maj:t bemyndigat priskontrollnämnden att höja nu gällande normalpriser på sågade eller hyvlade varor av furu eller gran med i genomsnitt 20 öre för kubikfot (motsvarande 33 kronor för standard). Vidare har Kungl. Maj:t denna dag godkänt en mellan bränslekommissionen och Svenska trävaruexportföreningen träffad överenskommelse av den 8 maj 1947. Beträffande denna överenskommelses innebörd — för vilken i det föregående redogjorts — vill jag här allenast framhålla, att genom densamma nu utgående prisutjämningsavgift å de trävaror, som avses i överenskommelsen, slopats och i stället ersatts med förpliktelse för föreningens medlemmar att till en särskild stiftelse, benämnd Stiftelsen trävaruindustriens konjunkturutjämningsfond, avsätta 100 kronor per standard för exporterade trävaror. Genom att sålunda inbetalade medel — såvida icke avsevärt förändrade konjunkturer inträffa — icke förrän efter flera års förlopp kunna disponeras av föreningens medlemmar har man ansett sig ha åstadkommit en sådan sterilisering av de höga exportpriserna, varom nyss talats. Det är förutsatt, att jämväl annan än medlem av trävaruexportföreningen skall kunna ansluta sig till överenskommelsen efter beslut av bränslekommissionen och föreningen i samförstånd. Sannolikt komma emellertid icke samtliga exportörer av trävaror av ifrågavarande slag att ansluta sig till överenskommelsen. Särskilt gäller detta sådana företag, som äro anslutna till andra förefintliga sammanslutningar av sågverksägare, Södra Sveriges trävaruexportförening, Svenska inlands-sågverkens centralförening, Nedre Norrlands och Bergslagernas sågverksägareföreningars centralförbund och Övre Norrlands sågverksägareför-

eningars centralförbund. Möjligheterna att för dessa mindre företag upprätta en eller flera särskilda konjunkturutmättningsfonder av samma slag som den, som kommer att upprättas av trävaruexportföreningen, ha undersökts, men en sådan anordning har befunnits icke kunna genomföras. Det har därför ansetts lämpligt med föreskrift om skyldighet för dessa exportörer att erlagga motsvarande belopp till diversemedelsfonden för prisutmättningsavgifter. Uppbörd och redovisning synas därvid böra ske på samma sätt som nu är stadgat i fråga om prisutmättningsavgifter. Sålunda erlagda belopp ha dock ansetts böra inom fonden bokföras särskilt och förutsättningar synts böra skapas att framdeles använda sålunda inbetalade medel i konjunkturutmättnings syfte, särskilt till förmån för tillverkare av de trävaror, för vilka avgifterna erlagts. Härigenom skulle paritet erhållas mellan trävaruexportföreningens medlemmar och övriga tillverkare, som arbeta på export.

Det har framför allt från sådana företag, som icke arbeta på export, anmärkts, att en prishöjning av i genomsnitt 20 öre per kubikfot icke skulle täcka de ökade produktionskostnaderna och att därför tillverkningen för dessa sågverksägare, vilka icke kunna erhålla kompensation genom ökade vinster på exporten, skulle bliva förlustbringande. Till detta kan anmärkas, att ifrågakommande prishöjning är avsedd att vara allenast ett genomsnitt. Jag anser denna genomsnittliga prishöjning vara tillräcklig. I detta sammanhang har visserligen den tanken framförts, att man i stället för höjning av normalpriserna skulle med stöd av influtna prisutmättningsavgifter genomföra en prisclearing på hemmamarknaden. Verkställd utredning har emellertid visat, att ett sådant clearingförfarande skulle medföra en mycket omständlig och tungrodd kontrollapparat. Jag har därför icke ansett mig kunna tillstyrka en sådan anordning. Såsom kommer att framgå av det följande, anser jag emellertid visst belopp ur prisutmättningsavgiftsfonden böra få disponeras för att i viss mån kompensera den höjning av kostnaderna för bostadsproduktionen, som normalprishöjningen å trävaror kommer att medföra.

Det har vidare från de sågverksägare och andra företagare, som icke tillhöra Svenska trävaruexportföreningen men exportera trävaror, gjorts gällande, att den exportkvot, 80 procent, som tillerkänts berörda förenings medlemmar, vore för hög och att denna därigenom obehörigen gynnats. I anledning härav må framhållas, att sågverksindustriens struktur alltid varit sådan, att den väsentliga delen av exporten handhafsats av de större kustsågverken, vilka i allmänhet äro anslutna till föreningen. Föregående år exempelvis kom cirka 88 procent av exporten att falla på dessa sågverk, ehuru från början en exportkvot av endast 80 procent tilldelats dem. Att nu rubba dessa förhållanden genom en ytterligare sänkning av föreningens exportkvot till förmån för övriga sågverksägare har icke ansetts lämplig.

Å vissa trävaror (bl. a. bjälkar, sparrar, syllar, lådämnen och monterings-

färdiga trähus), för vilka avsättning till konjunkturutjämningsfonden icke skall äga rum, har prisutjämningsavgift ansetts böra utgå enligt hittills gällande regler, dock med avgiften bestämd med enhetligt belopp för alla sortiment, 21 kronor 50 öre per m³ fast mått, motsvarande ungefär 100 kronor för standard. Beträffande ett varuslag, profilerade lister, som tullbehandlas efter vikt, har prisutjämningsavgiften bestämts till 4 kronor 25 öre för 100 kilogram.

Å pappersmassa har prisutjämningsavgift hittills icke utgått. Man har beträffande detta varuslag hittills nöjt sig med att via exportlicenserna och viss kontroll över prissättningen tillförsäkra den svenska marknaden ett tillräckligt utbud utan väsentliga prishöjningar. I nuvarande läge har det emellertid av samma skäl som nyss anförts beträffande trävarorna ansetts lämpligt att helt frigiva exportpriserna. Beslut därom har även meddelats. Förutsättningar för uttagande av prisutjämningsavgift kunna med hänsyn till den synnerligen höga exportprisnivån i och för sig anses vara för handen och införande av en sådan avgift å pappersmassa har därför även varit under övervägande. Efter förhandlingar med Svenska cellulosaaföreningen och Svenska trämasseföreningen har emellertid bränslekommissionen, såsom förut nämnts, i stället träffat avtal med föreningarna om inrättande av konjunkturutjämningsfonder enligt i huvudsak samma principer som enligt överenskommelsen med trävaruexportföreningen. Dessa avtal äro definitiva och ha godkänts av Kungl. Maj:t. Avsättningarna till dessa fonder äro bestämda till 50 kronor för ton för kemisk massa och 20 kronor för ton för mekanisk massa. Jämsides härmed har överenskommelse slutits mellan nu ifrågavarande båda föreningar och Svenska pappersbruksföreningen om tillhandahållande av vissa kvantiteter pappersmassa för tillverkning av papper för hemmamarknadens behov. Priserna på dessa kvantiteter understiga avsevärt exportpriserna. Enligt denna överenskommelse skola vidare vissa kvantiteter pappersmassa tillhandahållas pappersbruken för tillverkning för export. I sistnämnda fall stå de överenskomna priserna mera i paritet med exportpriserna. Genom dessa anordningar synas de inhemska pappersbrukens råvarubehov ha blivit behörigen tillgodosett.

I fråga om papp och papper ha tidigare gällt vissa riktpriiser för exporten, men även dessa ha av samma skäl som de förut anförda upphävts. Pappersbruksföreningen har emellertid åtagit sig att tillse, att den inhemska försörjningen med papper och papp av olika sortiment blir tillfredsställande. Genom att tillverkarna av pappersmassa garanterat leverans till pappersbruken av vissa kvantiteter pappersmassa till pris, avsevärt understigande exportpriserna, kunna priserna å papp och papper i huvudsak hållas vid sin nuvarande nivå. Med hänsyn härtill har det trots riktpriisernas upphävande icke ansetts erforderligt att införa prisutjämningsavgift å papp och papper.

Såsom bränslekommissionen framhållit har den inhemska konsumtionen av papper och papp under de senaste åren stigit avsevärt. På grund av angelägenheten av att öka exporten ha statsmakterna genom olika åtgärder sökt begränsa den inhemska konsumtionen av dessa varor, framförallt genom att söka råda bot på det slöseri med papp och papper, som på många områden förefinnes. Såsom mål har satts att nedbringa förbrukningen under år 1947 i första hand till 465 000 ton och om möjligt sedermera till 440 000 ton mot cirka 530 000 ton år 1946. För detta ändamål har beslag lagts å papper och papp samt vissa därav tillverkade varor. Med stöd av beslaget ha föreskrifter om vissa inskränkningar i förbrukningen av papp och papper meddelats. Överenskommelse har ingåtts med pappersbruken om begränsning av leveranserna till köparna, och man har även genom andra överenskommelser och föreskrifter sökt uppnå besparingar, såsom genom minskning av pappersåtgången för tidningar och tidskrifter, minskning av gramvikten i papper m. m. Slutligen har man sökt tillföra pappersindustrin råvara genom insamling av pappersavfall för att därigenom erhålla produktionsökning.

För andra varuslag än de nu omförmälda har uttagande av prisutjämningsavgift hittills icke ifrågasatts. Uteslutet är emellertid icke att ur prisstabiliseringssynpunkt sådana åtgärder kunna befinnas nödvändiga.

Av det anförda framgår, att behov föreligger av fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgifter, förslagsvis till utgången av budgetåret 1947/48. Samma regler beträffande förutsättning för prisutjämningsavgifts uttagande samt bestämmande av dess belopp, som tidigare godkänts av riksdagen, torde alltjämt böra gälla.

I diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter föreligger, enligt vad i det föregående framhållits, för närvarande en behållning av i runt tal 27 000 000 kronor. I enlighet med vad som angivits vid föregående års riksdagsbehandling av frågan tillkommer det Kungl. Maj:t att för riksdagen framlägga en mera utformad plan för användningen av dessa medel.

Anspråk på ifrågavarande medel ha framställts från olika håll.

För olika skogsvårdande åtgärder föreligga framställningar om bidrag ur prisutjämningsavgiftsfonden med tillhoppa omkring 17 000 000 kronor. Jag finner dessa ändamål behjärtansvärda och i stort sett av sådan beskaffenhet att medel ur fonden lämpligen kunna disponeras för ändamålet. Dock är jag icke beredd att för närvarande taga slutlig ståndpunkt till de olika förslagen i alla deras detaljer. Jag anser mig emellertid böra föreslå, att ett belopp ur fonden av förslagsvis 12 000 000 kronor reserveras samt att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att efter prövning av de olika ändamålen disponera det reserverade beloppet för skogsvårdande ändamål. Möjlighet bör därvid finnas för Kungl. Maj:t att låta beloppet eller del därav fonderas hos skogsstyrelsen eller annan myndighet för att under en följd

av år i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter utdelas för därmed avsedda ändamål.

Föreningen för växtförädling av skogsträd har begärt ett anslag ur ifrågasvarande fond med 290 000 kronor att användas till en ny institutionsbyggnad och föreståndarbostad vid föreningens mellansvenska filial i Brunsberg i Värmland. Det må här erinras, att föreningen tidigare erhållit anslag ur fonden med 553 000 kronor såsom bidrag till vissa nybyggnadsarbeten m. m. Därjämte skall enligt de direktiv, som lämnats fonden för skoglig forskning, föreningen ur sistnämnda fond erhålla ett löpande årligt understöd med belopp, som kan befinnas skäligt. Med hänsyn till vad som anförts till stöd för den nu föreliggande framställningen, finner jag mig böra tillstyrka, att Kungl. Maj:t erhåller bemyndigande att disponera högst nyss angivna belopp, 290 000 kronor, för bestridande av kostnaderna för berörda byggnadsföretag.

Enligt vad jag erfarit kommer Norrlandskommittén i ett betänkande, som framlägges i dagarna, att föreslå inrättande av en utbildningsanstalt för sågverksindustrien vid Strömnäs sågverk i Västernorrlands län, vilket sågverk av Kramfors aktiebolag ställts till förfogande för ändamålet. Kostnaderna för erforderliga reparationer å maskinutrustning och sågverksbyggnader jämte ombyggnad av lokaler till undervisning och bostäder beräknas till i runt tal 425 000 kronor. Dessa kostnader böra enligt Norrlandskommitténs mening täckas av statsmedel, lämpligen genom anlitanande av prisutjämningsavgiftsfonden.

Utan att taga ställning till Norrlandskommitténs ifrågasvarande förslag anser jag Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att, därest förslaget befinnes böra genomföras, täcka nyss angivna engångskostnader med medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

Såsom i det föregående anförts har Kungl. Maj:t — med stöd av riksdagens bemyndigande att använda medel ur ifrågasvarande diversemedelsfond till prisutjämnande åtgärder — medgivit en subvention ur fonden med omkring 1 000 000 kronor för import av omkring 10 000 standards trävaror från Finland. Denna subvention sammanhänger med att stockholmstrakten sedan gammalt utgjort avsättningsområde för vissa i Finland tillverkade trävaror, särskilt s. k. utskottsvirke och kvinta. Uppehållande av denna import har varit möjlig endast med stöd av subventionen. Denna har emellertid endast skenbart belastat fonden, när på grund av denna import exportkvantiteten kunnat höjas i motsvarande mån och prisutjämningsavgifter å sålunda exporterade varor influerats till fonden. Förslag föreligger nu om en motsvarande subvention av import från Finland av högst 35 000 standards trävaror. Dessa äro avsedda att försäljas till trävaruhandlare för förbrukning inom landet, särskilt i Stockholm med omnejd, och meningen är, att importen skall omfatta vissa sortiment, på vilka här i landet, åtminstone i vissa delar, råder knapphet. Genom att härigenom vissa lokala bristsitua-

tioner i fråga om trävaror bliva avhjälpna, torde möjlighet finnas att höja exportkvantiteten i motsvarande grad. Jag anser subventionen böra lämnas. Dess storlek kan icke exakt angivas, enär importpriserna äro avhängiga av pågående förhandlingar rörande priserna vid export till England. Enligt vad jag erfarit, torde det sammanlagda subventionsbeloppet icke behöva överstiga 6 000 000 kronor.

Enligt de direktiv, som av 1946 års riksdag lämnats för disposition av prisutjämningsavgifter, vilka inflyta under budgetåret 1946/47, kunna medlen användas för utbetalande av prisutjämningsbidrag å trävaror, i den mån sådant bidrag erfordras för att undvika en eljest ofrånkomlig höjning av priserna på sågade trävaror. Såsom förut angivits har Kungl. Maj:t nu medgivit viss sådan höjning, och det synes angeläget att söka motverka, att densamma föranleder höjda hyror i nybyggda bostadshus. En tänkbar utväg att nå berörda syfte vore att med stöd av prisutjämningsavgiftsmedlen genomföra en allmän prisrabattering å de trävaror, som användas för bostadsproduktionen. En sådan åtgärd synes emellertid svår att genomföra på grund av de stora administrativa svårigheter och den förhållandevis vidlyftiga kontrollapparat, som skulle erfordras. Andra vägar måste därför sökas. Man torde därvid utan större olägenhet kunna inskränka åtgärderna att avse sådana hus, vilka uppföras med statligt stöd i form av lån eller bidrag. Det står ju fritt för envar som vill underkasta sig härför stadgade villkor, att erhålla dylikt stöd. Vidare torde i detta sammanhang en- och tvåfamiljshus kunna lämnas utom räkningen, eftersom enligt de förslag, som innefattas i propositionen nr 235/1947 angående vissa åtgärder till främjande av bostadsförsörjningen, till dessa hus i flertalet fall kommer att utgå en fast kapitalsubvention av 4 000 kronor för hus och någon höjning av detta subventionsbelopp av nu förevarande anledning icke synes böra ifrågakomma. Den föreslagna kapitalsubventionen är visserligen avsedd att utgå först från och med den 1 juli 1948, men övergångsbestämmelserna äro så utformade, att subventionen torde kunna tillgodoföras flertalet av de en- och tvåfamiljshus, som tillkomma hädanefter. Åtgärderna torde därför böra avse endast flerfamiljshus. Det kan emellertid knappast anses lämpligt att för dessa hus vid sidan av eljest gällande eller föreslagna subventionsformer skapa en särskild subventionsform på grund av träprishöjningen, helst som vissa undersökningar giva vid handen, att jämväl andra byggnadskostnader under senare tid ökats. Däremot komma vid en tillämpning av eljest gällande bestämmelser för tilläggsån träprishöjningen i många fall att föranleda ökning av tilläggslånebeloppen. Det synes rimligt, att dessa ökade tilläggslånebelopp täckas med prisutjämningsavgiftsmedel.

Enligt vad statens byggnadslånebyrå meddelat beräknas under det närmaste året omkring 30 000 lägenheter bliva färdigställda i flerfamiljshus, som uppföras med lån eller bidrag av statsmedel. Virkesåtgången för dessa lägenheter kan uppskattas till omkring 80 000 standards. Prishöjningen på

detta virke belöper sig till cirka 2 800 000 kronor. Det synes lämpligt, att högst sistnämnda belopp får överföras från diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till det å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd uppförda investeringsanslaget till Tilläggsån till viss bostadsbyggnads verksamhet. I propositionen nr 235 har under nämnda anslag åskats ett belopp av 37,5 miljoner kronor. Anslagsanvisningen torde i stället böra uppgå till 40,3 miljoner kronor. Å inkomstsidan i investeringsstaten för vederbörande fond torde samtidigt förenämnda bidrag å 2,8 miljoner kronor från diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter böra redovisas såsom särskilda avskrivningsmedel.

Såsom förut framhållits är det i nuvarande läge angeläget att söka åstadkomma en så stor exportkvantitet av sågade och hyvlade trävaror, som är möjlig utan att det inhemska behovet av dylika varor eftersättes. På grund härav och då råvarutillgångarnas relativa knapphet under en avsevärd tid framåt är att räkna med som en begränsande faktor för utvecklingen av vår träindustri är det önskvärt att inom byggnadsverksamheten införa sådana konstruktioner och metoder som innebära ekonomisering med råvaran. Härigenom skulle trävaruprishöjningens ogynnsamma verkningar åtminstone i vissa fall kunna motverkas. Särskilt gäller detta en- och tvåfamiljshus, vilka icke beröras av den i det föregående föreslagna åtgärden. Jag finner mig därför böra förorda, att av prisutjämningsavgiftsmedlen skäligt belopp, förslagsvis 100 000 kronor, ställes till Kungl. Maj:ts disposition att efter förslag av byggnadslånebyrån eller annan myndighet användas för att stödja undersökningar och experiment med syfte att befordra sådana åtgärder som nyss sagts.

För samtliga i det föregående angivna ändamål kan beräknas utgå ett sammanlagt belopp av (12 000 000 + 290 000 + 425 000 + 6 000 000 + + 2 800 000 + 100 000 =) 21 615 000 kronor. Återstoden av hittills influtna prisutjämningsavgifter liksom även de avgifter, som inflyta i fortsättningen, torde tillsviðare böra reserveras samt disponeras på sätt varom förslag framdeles kommer att underställas riksdagen. Det bemyndigande att använda ifrågavarande medel till prisutjämnande åtgärder, som 1946 års riksdag lämnade Kungl. Maj:t torde dock alltjämt böra bestå.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av i propositionen nr 235 gjord hemställan under anslaget till Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet — föreslå riksdagen

att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1948 att, med iakttagande av vad i det föregående anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift,

att godkänna vad jag föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter samt

att å kapitalbudgeten för budgetåret 1947/48 under fon-

den för låneunderstöd till *Tilläggsån till viss bostadsbyggnadsverksamhet* anvisa ett investeringsanslag av ..... kronor 40 300 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.
